

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA PRÍRODNÝCH VIED

**Ekologicky významné krajinné prvky v juhovýchodnej
časti okresu Topoľčany**

Diplomová práca

Študijný program: Environmentalistika
Školiace pracovisko: Katedra ekológie a environmentalistiky
Školiteľka: Ing. Regina Mišovičová, PhD.

Nitra 2010

Bc. Ondrej Mikuláš

62305

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Fakulta prírodných vied

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Bc. Ondrej Mikuláš

Študijný program: environmentalistika (Jednoodborové štúdium, magisterský II. st., denná forma)

Študijný odbor: 4.3.1 ochrana a využívanie krajiny

Typ záverečnej práce: Magisterská záverečná práca

Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Ekologicky významné krajinné prvky v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany

Anotácia: Téma diplomovej práce je zameraná na identifikáciu ekologicky významných krajinných prvkov podľa zvoleného kritéria. Základom je analýza krajiny štruktúry pomocou metodiky LANDEP a následná identifikácia krajinných prvkov v teréne. Výsledkom práce je ich popis, mapové výstupy a fotodokumentácia záujmového územia.

Školiteľ: Ing. Regína Mišovičová, PhD.

Oponent: Mgr. Gabriel Bugár

Katedra: KEE - Katedra ekológie a environmentalistiky

Vedúci katedry: prof. RNDr. Juraj Hreško, PhD.

Dátum schválenia: 11.02.2010

prof. RNDr. Juraj Hreško, PhD.
vedúci/a katedry

ABSTRAKT

MIKULÁŠ, Ondrej: Ekologicky významné krajinné prvky v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany (Diplomová práca). Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Fakulta prírodných vied. Školiteľ: Ing. Regina Mišovičová, PhD. Nitra: UKF, 2010. Práca sa skladá zo 80 strán.

Diplomová práca sa zaoberá ekologicky významnými krajinnými prvkami v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany. Cieľom práce je identifikovať a následne charakterizovať ekologicky významné krajinné prvky podľa zvolených kritérií (charakteristický vzhľad, ekostabilizujúca funkcia, funkčné hľadisko). Zaujímavé územie tvorí osem obcí v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany (obec Práznovce, Krnča, Solčany, Nitrianska Streda, Čeladince, Kovarce, Súlovce, Oponice). Základom práce bol terénny výskum zameraný na analýzu prvkov súčasnej krajinnej štruktúry (SKŠ) v zmysle metodiky LANDEP. Krajinná štruktúra každého územia je tvorená krajinnými prvkami, ktoré sú usporiadané v ôsmich skupinách prvkov: lesných, lúčnych a pasienkových, prvkov poľnohospodárskych kultúr, vodných prvkov, prvkov skál a surových pôd, technických prvkov, sídelných a rekreačných prvkov, prvkov dopravy. Okrem charakteristiky prvkov SKŠ boli hodnotené aj podľa rozlohy a plošného zastúpenia v území. V krajinnej štruktúre záujmového územia má najväčšie plošné zastúpenie skupina lesných prvkov. Na základe analýzy krajinnej štruktúry (v mierke 1: 25 000) boli identifikované krajinoekologicky významné prvky. Kritériá na ich stanovenie vychádzali z definície týchto prvkov podľa zákona NR SR o ochrane prírody a krajiny. K týmto prvkom patria napr. vodný tok, brehové porasty, lesy, remízky, parky. Najviac krajinoekologicky významných prvkov sa nachádza v obciach Solčany, Nitrianska Streda a Čeladince.

Kľúčové slová: Analýza krajinnej štruktúry. Krajinoekologicky významné prvky. Súčasná krajinná štruktúra. Okres Topoľčany.

ABSTRACT

MIKULÁŠ, Ondrej: Ecologically important landscape elements in the south-eastern part of the district Topoľčany (Diploma thesis). Constantine the Philosopher University in Nitra. Faculty of Natural Sciences. Supervisor: Ing. Regina Mišovičová, PhD. Nitra: UKF, 2010. The work consists of 80 pages.

Diploma thesis deals with ecologically important landscape elements in the south-eastern part of the district Topoľčany. The aim of the work is to identify and characterize ecologically important landscape elements according to selected criteria (characteristic appearance, eco-stabilized function, functional aspect). The interest area consists of eight villages in the south-eastern part of the district Topoľčany (the village Práznovce, Krnča, Solčany, Nitrianska Streda, Čeladince, Kovarce, Súlovce, Oponice). The base of the work was field research focused on analysis of the elements present landscape structure (SKŠ) according to the methodology LANDEP. Landscape structure of each territory is formed of landscape elements, which are arranged in eight groups of elements: forest, meadow and pasture, elements of agricultural cultures, water elements, components of rough rocks and soils, technical components, residential and recreational elements, components of transport. Besides the characteristics of elements SKŠ were evaluated also according the area and surface representation in the territory. In the landscape structure of interest territory has the largest surface representation the group of forest elements. Based on analysis of landscape structure (in the scale 1: 25 000) were identified landscape-ecological important elements. Criteria on their determination came from the definition of these elements according to the law NR SR about Conservation of nature and landscape. To these elements belong for example: water course, riparian vegetation, forests, hedgerows, parks. The most landscape-ecological important elements were found in the village Solčany, Nitrianska Streda a Čeladince.

Key words: Analysis of landscape structure, landscape-ecological important elements, present landscape structure, Topoľčany district.

OBSAH

1. ÚVOD A CIEĽ PRÁCE	8
2. ROZBOR LITERATÚRY	10
3. METODIKA A POSTUP PRÁCE.....	13
4. VYMEDZENIE ÚZEMIA.....	15
5. CHARAKTERISTIKA SOCIO-EKONOMICKÝCH POMEROV OKRESU TOPOĽČANY.....	16
5.1. PRÍRODNÉ POMERY	16
5.2 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY	19
5.3 SOCIOEKONOMICKÉ POMERY	20
6. HODNOTENIE SÚČASNEJ KRAJINNEJ ŠTRUKTÚRY ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA	24
6.1 OBEC PRÁZNOVCE.....	24
6.2 OBEC KRNČA	29
6.3 OBEC SOLČANY.....	34
6.4 OBEC NITRIANSKA STREDA	38
6.5 OBEC ČELADINCE	42
6.6 OBEC KOVARCE.....	46
6.7 OBEC SÚLOVCE.....	50
6.8 OBEC OPONICE	54
7. CHARAKTERISTIKA EXISTUJÚCICH VÝYNAMNÝCH KRAJINNOEKOLOGICKÝCH PRVKOV	58
7.1 Charakteristika významných krajinnoekologických prvkov obce Práznovce.....	58
7.1 Charakteristika významných krajinnoekologických prvkov obce Krnča.....	59
7.1 Charakteristika významných krajinnoekologických prvkov obce Solčany	60

7.1 Charakteristika významných krajinnoeologických prvkov obce Nitrianska Streda	63
7.1 Charakteristika významných krajinnoeologických prvkov obce Čel'adince	67
7.1 Charakteristika významných krajinnoeologických prvkov obce Kovarce	68
7.1 Charakteristika významných krajinnoeologických prvkov obce Súlovce.....	70
7.1 Charakteristika významných krajinnoeologických prvkov obce Oponice	71
8. DISKUSIA.....	73
9. ZÁVER.....	77
10. POUŽITÁ LITERAÚRA	78
11. ZOZNAM PRÍLOH.....	80

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

NPR	národná prírodná rezervácia
PR	prírodná rezervácia
PP	prírodná pamiatka
SKŠ	súčasná krajinná štruktúra
LANDEP	LANDscape Ecological Planning- krajinnoekologické plánovanie
CHKO	chránená krajinná oblasť
ČOV	čistička odpadových vôd
CHVÚ	chránené vtáčie územie
NATURA 2000	sústava chránených území členských krajín Európskej únie
OÚŽP TO	okresný úrad životného prostredia Topoľčany

1. ÚVOD A CIEĽ PRÁCE

Každý z nás v žije v krajine. Väčšinu svojich potrieb naplňujeme z rozmanitosti tejto krajiny. Prírodné sily krajiny nás naplňujú úctou. Meníme ju, ničíme, ale aj skrášľujeme. Pri pojme krajina si predstavujeme určitý priestor na zemskom povrchu, ktorý je výsledkom menšieho či väčšieho vplyvu prírodných alebo antropogénnych procesov a javov. Krajina môže byť rôznotvárna, svojou štruktúrou, morfológiou alebo rozlohou, je v neustálom vývoji, v pohybe a v premene. Krajinu ako celok, ako aj jej jednotlivé prvky možno chápať a vnímať najrozmanitejším spôsobom, ako obraz, ako objekt nášho rozjímania, ako objekt našich materiálnych záujmov, ako objekt pre využívanie človekom, ako prostredie života, ako scénu vzniku environmentálnych problémov. Každé takéto chápanie uprednostňuje a zdôrazňuje určité špecifické črty krajiny. Procesy a javy, ktoré prebiehajú v krajine sú veľmi zložité a mnohonásobne navzájom prepojené, či už v priestore, v čase, vo funkciách alebo vo výmene látok, energie a informácií. Dlhodobým pôsobením prírodných procesov sa vytvorilo viacero typov krajín, ktoré človek mení, ale ktorým sa zároveň aj do určitej miery prispôsobuje. Človek svoju činnosť sústreďuje do konkrétneho krajinného prostredia, kde sa výsledky jeho činností vzájomne prelínajú s prírodnými podmienkami. V krajine môžeme vidieť rôzne zmeny, pohyby a procesy, čím je krajina v neustálom vývoji a vyznačuje sa svojou dynamikou. Medzi základné vlastnosti každej krajiny patrí jej rôznorodosť. Činnosť človeka mení charakter a vzhľad krajiny, pretože každý zásah vyvoláva v krajine zmenu. Miera hospodárskych aktivít človeka sa v krajine odráža, čo sa prejavuje jej určitou štruktúrou a charakterom. Človek pretvára a využíva krajinu, vnáša do nej nové prvky alebo odstraňuje prirodzene sa vyskytujúce prvky, a tým mení a pretvára krajinnú štruktúru. Významné krajinoekologické prvky prispievajú k ekologickej stabilite územia a dotvárajú typický vzhľad krajiny. Preto si človek musí uvedomiť, že svojou negatívnou činnosťou nenávratne mení vzhľad a oslabuje stabilitu krajiny.

Cieľom práce je identifikovať a následne charakterizovať ekologicky významné krajinné prvky podľa zvolených kritérií (charakteristický vzhľad, ekostabilizujúca funkcia, funkčné hľadisko). Záujmové územie tvorí osem obcí v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany (obec Práznovce, Krnča, Solčany, Nitrianska Streda, Čeladince, Kovarce, Súlovce, Oponice). Pre vypracovanie diplomovej práce bol nevyhnutný terénny výskum, ktorým sa dosiahla presná identifikácia jednotlivých krajinných prvkov. Práca predstavuje

informácie o SKŠ a lokalizácií existujúcich významných krajinných prvkov v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany.

Dovoľujem si touto cestou poďakovať Ing. Regine Mišovičovej, PhD za pomoc a odborné usmernenie pri spracovaní diplomovej práce.

2. ROZBOR LITERATÚRY

Názory na krajinu sa rôznia. Definície krajiny sú ovplyvňované hľadiskom, z ktorého krajinu skúmame a hodnotíme. Je to najmä preto, že krajina ako rôznotvárný objekt, je predmetom štúdia rôznych vedných disciplín, či už klasických alebo nových syntetických, založených na systémovom prístupe (RUŽIČKA, MIŠOVIČOVÁ, 2006).

- Krajina je pomerne jednotne utváraná časť geosféry, geograficky odpovedajúcej veľkosti, ktorú, so zreteľom k jej celkovému charakteru, môžeme chápať ako jednotný celok (SCHMITHÜSEN, 1973).

- Krajina je z hľadiska vegetácie sústavou rôznych typov prostredia, ktorých abiotické vlastnosti umožňujú existenciu rôznych typov vegetácie (MORAVEC A KOL., 1994).

- Krajina je totálny systém geografickej sféry, teda geosystém v širokom slova zmysle. Krajina je zároveň aj reálny územný objekt so svojimi prvkami a vzťahmi (MIKLÓS, IZAKOVIČOVÁ, 1997).

- Krajina je heterogénna časť zemskeho povrchu, ktorá sa skladá zo súboru navzájom sa ovplyvňujúcich ekosystémov, ktorý sa v danej časti povrchu opakuje v podobných formách (FORMAN, GODRON, 1993).

Charakteristické rysy krajiny sú (RUŽIČKA, MIŠOVIČOVÁ, 2006)

- štruktúra, priestorové vzťahy medzi zložkami, prvkami a ekosystémami,
- funkcia, interakcie v rámci štruktúry krajiny, čiže toky energie, látok a organizmov medzi časťami štruktúry,
- zmena, prestavba štruktúry a funkcie ekologickej mozaiky krajiny v čase.

- Krajinná štruktúra je zákonité priestorové rozloženie kvantitatívnych javov a kvalitatívnych vlastností, ktoré sa spájajú do komplexných fyziognomicko – ekologických alebo funkčných celkov (RUŽIČKA, 1999).

- Krajinu, ako zložitý systém väzieb a vzťahov, môžeme členiť do troch základných systémových vrstiev, t.j. krajinných štruktúr. Sú to (PUCHEROVÁ A KOL., 2006):

- prvotná (primárna, pôvodná)- je tvorená prírodnými zložkami. Môžeme ju zaradiť k pôvodným alebo prirodzeným krajinným štruktúram. Charakterizujú ju zložky a faktory, ktoré vyjadrujú náplň a obsah krajiny,

- druhotná (sekundárna, súčasná)- tvorená je krajinnými prvkami, ktoré vyjadrujú fyziognómiu krajiny. Vzniká na podklade prvotnej štruktúry dlhodobým pôsobením človeka a jeho hospodárskej činnosti. Krajinné prvky sú vyjadrením priestorových vzťahov druhotnej krajinej štruktúry (RUŽIČKA, RUŽIČKOVÁ, 1973). Druhotná krajinná štruktúra má hmotný charakter, viaže sa ku krajine konkrétnymi fyzickými vlastnosťami (objektmi), teda jej zmena taktiež vyžaduje značnú energiu (MIKLÓS, 1989).
- terciárna krajinná štruktúra- tvorená je prvkami socioekonomických systémov, tzv. socioekonomické javy. Predstavuje súbor produktov ľudskej spoločnosti hmotného i nehmotného charakteru. Ide o zložitú štruktúru krajiny, nakoľko je veľmi heterogénna a rôznorodá. Realizácia ľudských aktivít sa v krajine prejavuje vkladáním umelých prvkov do prírodnej krajiny, veľkoplošným využívaním prírodnej krajiny, vyčleňovaním rôznych funkčných zón za účelom ochrany prvkov prírodnej krajiny a socioeconomickej štruktúry a pôsobením stresových faktorov, spôsobujúcich deteriorizáciu krajiny (IZAKOVIČOVÁ, 1999).

Jednotlivé prvky druhotnej krajinej štruktúry môžeme rozdeliť do základných šiestich skupín (RUŽIČKA, 1999):

- lesná a nelesná drevinová vegetácia
- trvalé trávne porasty
- poľnohospodárske kultúry
- podložie a substrát
- vodné toky a plochy
- technické diela

Mapovanie druhotnej krajinej štruktúry prebieha na základe vyčleňovania krajinných prvkov, resp. skupín krajinných prvkov vo vybranom území. Jednotlivé skupiny krajinných prvkov môžeme rozčleniť na menšie podskupiny, ktoré obsahujú konkrétne typy krajinných prvkov. Poznanie súčasnej krajinej štruktúry prostredníctvom mapovania krajinných prvkov s ich rozmiestnením a plošným zastúpením nám dáva predstavu nie len o tom, ako je krajina v súčasnosti využívaná, v akom je stave, ale poskytuje nám informácie

aj o charaktere a intenzite vplyvu činnosti človeka na pôvodnú (prírodnú) krajinu (PUCHEROVÁ, 2003).

Krajinné prvky môžeme charakterizovať ako javy v krajine, ktoré vznikli spolupôsobením človeka a prírodných faktorov na krajinné zložky (RUŽIČKA, MIŠOVIČOVÁ, 2006). Na základe zákona NR SR č. 563/2002 Z. z. O ochrane prírody a krajiny, je významný krajinný prvok definovaný nasledovne: „významný krajinný prvok je taká časť územia, ktorá vytvára charakteristický vzhľad krajiny alebo prispieva k jej ekologickej stabilite“.

Čiastkové zmeny v krajine a zmeny celej krajiny súvisia s typom stability v určitom krajinnom prvku alebo zložke a súčasne aj s priestorovou štruktúrou krajiny. Stabilita v krajine je dynamický proces, ktorý udržiava krajinu v rovnováhe, čiže dynamickej homeostáze (RUŽIČKA, MIŠOVIČOVÁ, 2006).

Krajinnou štruktúrou sa autori zaoberajú v dielach (RUŽIČKA, MIŠOVIČOVÁ, 2006), (FORMAN, GODRON, 1993), (MIKLÓS, IZAKOVIČOVÁ, 1997), (PUCHEROVÁ A KOL., 2007). Charakteristikou a analýzou druhotnej krajinnej štruktúry sa zaoberá dielo Pucherová a kolektív (2007). Charakteristiku prírodných pomerov hodnoteného územia som vypracoval podľa Uhlára (1988) a Atlasu krajiny (2002). Charakteristiku chráneného stromu Sekvoja som vypracoval na základe diela Práznovce (2008). Charakteristiku socio – ekonomických pomerov okresu Topoľčany som vypracoval podľa Gerhátová (2006). Charakteristiku NPR Hrdovická som vypracoval na základe Uhlára (1988). Charakteristiku PR Kovárska hôrka som vypracoval podľa Uhlára (1988) a revíznej správy OÚŽP TO (2005). Charakteristiku PP Belaňov kút som vypracoval na základe revíznej správy OÚŽP TO (2005). Charakteristiku PR Solčianský háj som vypracoval na základe Uhlára (1988) a revíznej správy OÚŽP TO (2005).

3. METODIKA A POSTUP PRÁCE

Pred samotnou tvorbou mojej diplomovej práce som si musel stanoviť určité logické kroky práce, podľa ktorých budem postupovať. Jednotlivé kroky postupu sa dajú zhrnúť do nasledovných etáp:

- 1. etapa: presne vymedzenie záujmové územie, ktoré budem hodnotiť. V rámci tohto záujmového územia som následne vyčlenil katastre jednotlivých ôsmich hodnotených obcí. Jedná sa o obec Práznovce, Krnča, Solčany, Nitrianska Streda, Čeľadince, Kovarce, Súlovce, Oponice. Na správne určenie územia som používal katastrálne mapy okresu Topoľčany v mierke 1: 10000.
- 2. etapa: výber správnych informačných zdrojov a literatúry z oblasti riešenej problematiky (krajinnej štruktúry, ekologicky významných krajinných prvkov).
- 3. etapa: tvorba legendy podľa existujúcich mapových podkladov, v zmysle metodiky LANDEP. Jednotlivé skupiny prvkov druhotnej krajinnej štruktúry som zaradil do šiestich základných skupín v zmysle RUŽIČKU, ET AL. (1978): lesná a nelesná drevinová vegetácia, trvalé trávne porasty, poľnohospodárske kultúry, podložie a substrát, vodné toky a plochy, technické diela. Vzhľadom k tomu, že skupina technických diel je z hľadiska podskupín a jednotlivých krajinných prvkov najpočetnejšia, detailnejšie som ju rozdelil na skupinu: sídelných prvkov a rekreačných priestorov, technických prvkov a prvkov dopravy. Takto sme dostali osem základných skupín, ktoré sme v legende ďalej členili na podskupiny krajinných prvkov a tie na konkrétne krajinné prvky.
- Vlastný terénny výskum bol zameraný na presnú identifikáciu jednotlivých krajinných prvkov v záujmovom území podľa vopred pripravenej legendy. Vykonával som ho po vytvorení prehľadnej legendy jednotlivých krajinných prvkov v mesiacoch marec – apríl 2010. Terénny výskum spočíval v priamej fyzickej identifikácií jednotlivých krajinných prvkov v hodnotenom území.
- Tvorba máp prebiehala v prostredí geografických informačných systémov pomocou programu Arc View 3.2, kde som na pozadí naskenovaných základných

máp vytvoril vektorovou digitalizáciou plochy jednotlivých krajinných prvkov v hodnotenom území a následne som ich doplnil o atribúty (názov a farebné rozlíšenie) podľa vopred pripravenej legendy. Výsledným mapovým výstupom sú vektorové digitálne modely SKŠ všetkých ôsmich hodnotených území.

- Nasledovala tvorba samotnej textovej časti. Na základe získaných údajov analýzou SKŠ a vlastným terénnym výskumom som mohol charakterizovať existujúce krajinné prvky a súčasnú krajinnú štruktúru v jednotlivých hodnotených územiach. Pre jednotlivé hodnotené územia som na základe výpočtov vytvoril plošné a percentuálne zastúpenie jednotlivých krajinných prvkov. Následne som pre tieto prvky vytvoril prehľadné tabuľky a koláčové grafy. Na identifikáciu významných krajinných prvkov v ôsmich hodnotených územiach som používal mnou zvolené kritérium, a to charakteristický vzhl'ad, ekostabilizujúca funkcia, funkčné hľadisko. Lokalizované boli v jednotlivých hodnotených územiach samostatne.
- Na konci práce som pripojil mapové výstupy jednotlivých záujmových území a prehľadný katalóg jednotlivých mapovaných krajinných prvkov.

4. VYMEDZENIE ÚZEMIA

Výskum k mojej diplomovej práci som vykonával v ôsmich obciach v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany (príloha č.1). Toto územie som si zvolil predovšetkým z hľadiska priestorovej blízkosti k môjmu bydlisku a z dôvodu detailného poznania prírodných pomerov tohto územia. Obce som vyčlenil na základe ich katastrálnych území. Obec Práznovce sa nachádza vo východnej časti Nitrianskej sprašovej pahorkatiny, oproti sútoku riek Bebravy a Nitry, na jej ľavostrannej nive, na mohutnom náplavovom kuželi medzi potokom Dršňa a riečkou Vyčoma. Obec Krnča sa nachádza na úpätí rozsiahleho Trábečského pohoria, rozložená po oboch brehoch potoku Dršňa. Nachádza sa približne 9 km juhovýchodne od mesta Topoľčany. Obec Solčany leží necelé 3 kilometre juhovýchodne od Topoľčan, vo východnej časti Nitrianskej sprašovej pahorkatiny na ľavostrannej nive a náplavových kuželoch rieky Nitry a jej ľavostranných prítokov. Obec Nitrianska Streda sa rozprestiera na ľavej strane rieky Nitry, a na podvršiach pohoria Trábeč. Obec Čeladince leží v juhovýchodnej časti Nitrianskej sprašovej pahorkatiny na severozápadnom úpätí pohoria Trábeč, na ľavostrannej nive rieky Nitry. Obec Kovarce leží na nive rieky Nitry a pozdĺž náplavových kuželov jej ľavostranných prítokov, Cintorínskym a Slivkovým potokom. Obec Súlovce leží na styku Nitrianskej sprašovej pahorkatiny a severozápadného úpätia pohoria Trábeč. Obec Oponice leží vo východnej časti Nitrianskej sprašovej pahorkatiny na ľavostrannej nive rieky Nitry pod pohorím Trábeč. Tieto obce, ako predmet výskumu, som si stanovil v dôsledku ľahkej priestorovej dostupnosti a taktiež z hľadiska existencie maloplošných chránených území vo vybraných obciach.

Okres Topoľčany sa nachádza v severovýchodnej časti Západoslovenského kraja, na rozhraní Panónskej panvy a Karpát. Územie okresu patrí k týmto geomorfologickým celkom:

- a) Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v strednej a južnej časti okresu,
- b) Považský Inovec zaberá západnú časť okresu,
- c) Strážovské vrchy vyplňajú severnú časť okresu,
- d) Trábeč sa nachádza na juhovýchode okresu.

Hranice okresu sú z väčšej časti prirodzené, prechádzajú zväčša po hrebeňoch Považského Inovca, Strážovských vrchov a Trábeča (UHLÁR, 1986) a (MAZÚR A LUKNIŠ, 2002).

5. CHARAKTERISTIKA SOCIO – EKONOMICKÝCH POMEROV OKRESU TOPOĽČANY

5.1. PRÍRODNÉ POMERY

Geomorfologické jednotky: územie patrí k dvom podsústavam Alpsko-himalájskej sústavy- ku Karpatom a k Panónskej panve. Karpaty predstavujú horskú obrubu tvorenú celkami Fatransko-tatranskej oblasti. Západnú časť okresu vyplňa Považský Inovec a na severe a severovýchode sa vypínajú Strážovské vrchy. Z juhu a juhovýchodu zasahuje do okresu pohorie Trábeč. Panónska panva zasahuje do okresu celkom Podunajskej pahorkatiny, ktorý predstavujú dva oddiely- Nitrianská pahorkatina a Nitrianská niva. Pohoria sú tvorené prevažne veľmi odolnými horninami, z ktorých v jadre Trábeča a Považského Inovca prevládajú granodiority a ruly, doplnované obalmi z odolných karbonátových hornín- dolomitov a vápencov. Pohoria majú charakter hrastí s prevládajúcim smerom sever- juh, Trábeč s osou severovýchod- juhozápad. Z reliefotvorných procesov sa v pohoriach najviac uplatňuje hĺbková vodná erózia. V oblastiach výskytu vápencov a dolomitov sa uplatňuje vodno-krasový proces so vznikom krasových a polokrasových foriem (MAZÚR A LUKNIŠ, 1986), (UHLÁR, 1986).

Geologické pomery: predalpínske komplexy sa nachádzajú v severnej a východnej časti Považského Inovca, vo Veľkom Trábeči a v Strážovských vrchoch. Alpínske komplexy sú tvorené tatrídnyimi jednotkami fatranského typu. Na obvode Trábeča sa vyskytujú tatrídne jednotky tatranského typu. Rozhranie medzi geomorfologickými jednotkami tvoria zlomové línie v prevládajúcich smeroch severozápad- juhovýchod a sever- juh (BIELY A KOL., 2002).

Klimatické pomery: územie okresu patrí do klimatickej oblasti miernych zemepisných širok a je po celý rok pod prevládajúcim vplyvom kontinentálnej polárnej a morskej polárnej vzduchovej hmoty (LAPIN A KOL., 2002).

- teplota: výrazne sa uplatňuje reliéf, ktorý zabraňuje prenikaniu studených vzdušných mäs zo severu a je otvorený pre južné prúdenie. Spolu s prevládajúcou južnou expozíciou svahov spôsobuje zvýšenie priemerných ročných teplôt. Prevažná časť okresu má do roka menej ako 80 dní s výskytom teplôt pod bodom mrazu. Slniečny svit v letnom období je až 60 %, v zimnom období v priemere asi 25 %.Prevládajú severozápadné až severné vetry, pre ktoré

je výraznou prekážkou Považský Inovec. Na jeho východnom predhorí sa v suchých rokoch výrazne uplatňuje zrážkový tieň (ŠŤASTNÝ A KOL., 2002).

- zrážky: ročný priemer zrážok sa na území pohybuje od 550 do 1000 mm. Vo vrchovinách sa zrážky pohybujú v rozmedzí 600-800 mm, v hornatinách 800-1000 mm za rok. Približne 60% zrážok spadne v letnom období a asi 40 % v zimnom. Snehová pokrývka trvá na väčšine územia menej ako 100 dní. Jej výška je malá, pohybuje sa okolo 25 cm. Výpar na Nitrianskej nive a na Nitrianskej pahorkatine presahuje 700 mm ročne, preto je tu ročný deficit 200-300 mm zrážok. Nadbytok zrážok majú len najvyššie časti pohorí (FAŠKO A KOL., 2002).

Tab. 1: Priemerné mesačné úhrny zrážok z roku 2002

Mesiac	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Zrážky(mm)	97	90	86	106	99	105	72	99	115	66	97	96

Zdroj: FAŠKO A KOL., 2002

- klimatické oblasti: na území sú zastúpené tieto klimatické oblasti:

Teplá oblasť- rozprestiera sa do výšky 300 m n. m. Má viac ako 50 letných dní s maximálnou teplotou +25 °C a vyššou, rozkladá sa na území Podunajskej pahorkatiny

Mierne teplá oblasť- zaberá územie vrchovín a hornatín s výškovým rozmedzím 300-800 m. Má menej ako 50 letných dní v roku, priemerná teplota v júli je nad + 16 °C.

Chladná oblasť- s priemernou teplotou vzduchu v júli pod +16 ° C, vyskytuje sa v najvyšších polohách okresu (LAPIN, 2002).

Hydrologické pomery: územie okresu patrí do povodia rieky Nitry, ktoré je súčasťou úmoria Čierneho mora. Spočiatku tečie smerom na západ a potom sa oblúkom pozdĺž pohoria Trábeč stáča na juh. Tok rieky v dĺžke 47 km je zregulovaný. Pravostranné prítoky sú dlhšie, početnejšie a bohatšie na vodu. Najväčší a najdlhší autochtónny tok okresu je Bebrava. Ľavostranné prítoky Nitry odvodňujú severnú a západnú časť Trábeča. Sú kratšie a málo vodnaté. Najvyššie vodné stavy majú toky v marci, v čase topenia sa snehu. Najvýraznejší pokles hladín majú v septembri, čo zapríčiňuje negatívna vlahová bilancia, keď je výpar v predchádzajúcom letnom období väčší ako zrážky (UHLÁR,1988) a (MALÍK, 2002).

Rieka prechádza Hornonitrianskou zaťaženu oblasťou, kde dochádza k jej antropogénnemu znečisťovaniu. Tento stav je zapríčinený predovšetkým sústredeným

priemyslom. K hlavným znečisťovateľom patria: NCHZ, a.s., Nováky, Hornonitrianské bane, a.s., Baňa Cígel', Koželužne, a.s., Bošany. K ďalším významným zdrojom znečistenia patria verejné kanalizácie miest Prievidze a Topoľčian (KLINDA, LIESKOVSKÁ, 2004). Z uvedených dôvodov je rieka Nitra zaradovaná podľa STN 75 7221- klasifikácia kvality povrchových vôd, do V. stupňa kvality vody, čiže veľmi silne znečistená (KLINDA, LIESKOVSKÁ, 2004).

Pedologické pomery: rozšírenie pôdných typov je podmienené geologickým podložím a klimatickými pomermi- predovšetkým zrážky, podzemná cirkulácia vody a teplota.

Nivné pôdy sú na Nitrianskej nive a na dolných tokoch väčších prítokov Nitry a Bebravy. Nivné pôdy glejové vznikajú na nekarbonátových nivných sedimentoch. Černozeme degradované na sprašiach zasahujú do okresu na malých plochách pozdĺž nivy Nitry z okresu Nitra. Hnedozeme sa vyvinuli na sprašiach a sprašových hlinách Nitrianskej pahorkatiny, kde ročný úhrn zrážok je asi 600 mm. Ilimerizované hnedozeme sú rozšírené tam, kde v dôsledku vyšších zrážok do 700 mm dochádza k ilimerizácii a tým sa pôdy stávajú menej priepustné. Hnedé pôdy sa vyvinuli na stredne ťažkých až ľahších skeletnatých zvetralinách v oblasti dubovo-hrabových lesov. Najväčšie plochy hnedých pôd sú v podhorí Strážovských vrchov. Hnedé pôdy kyslé sa vyvinuli na vyvretých a premenených horninách v jadrách Považského Inovca a Trábeča. Rendziny sa vyvinuli na vápencoch a dolomitoch obalov jadrových pohorí. Značné zastúpenie majú v Strážovských vrchoch, kde v najvyšších polohách prechádzajú vo výluhované rendziny. Podzoly sú rozšírené na zvetralinách kremencov na obvode Trábeča (UHLÁR, 1986).

- pôdne druhy: v horských oblastiach prevláda piesočnato-hlinitá pôda: V najvyšších častiach pohorí zasa hlinito-piesočnatá. Pôdy nív, pahorkatín a vrchovín sú prevažne bez skeletu alebo slabo skeletnaté. Z hľadiska úrodnosti najrozšírenejšie zastúpenie majú veľmi produkčné a produkčné pôdy. Málo produkčné a veľmi málo produkčné pôdy zaberajú veľmi malé plochy v kotlinových častiach pohorí (UHLÁR, 1986).

Biota: odlesňovanie a s ním súvisiaca zmena podnebia a rastlinného krytu spôsobili ústup lesnej fauny z nížin a pahorkatín a postup stepnej fauny, ktorá prenikla aj do suchších a teplejších oblastí priľahlých hôr. Prenikli sem mnohé živočíchy teplomilnej ponticko-panónskej fauny.

- z plazov má zastúpenie užovka stromová (*Elaphe longissima*), užovka hladká (*Coronella austriaca*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica múrová (*Lacerta muralis*), z

mäkkýšov sú hojné ulitníky bez ulít z rodov slizniak (*Limax*), napr. slizniak karpatský (*Belzia coerulans*) a slizovec (*Arion*), napr. slizovec hrdzavý (*Arion rufus*), z mravcov je hojný mravec hôrny (*Formica rufa*), ulitníkov reprezentuje slimák záhradný (*Helix pomatia*), z blanokrídlovcov- včela medonosná (*Apis mellifera*) a čmeľ zemný (*Bombus terrestris*). Typickými vtákmi sú žlna zelená (*Picus viridis*), ďateľ malý (*Dendrocopos minor*), sýkorky (*Parus*), drozd plavý (*Turdus philomelos*), drozd čierny (*Turdus merula*), z vodných druhov sú to kačica divá (*Anas platyrhynchos*), chochlačka sivá (*Aythya ferina*). Z cicavcov sú to piskor obyčajný (*Sorex araneus*), jež bledý (*Erinaceus concolor*), veverica obyčajná (*Sciurus vulgaris*), srnec hôrny (*Capreolus capreolus*) (UHLÁR, 1986).

Rastlinstvo: územia okresu sa dotýka panónska a západokarpatská fytogeografická oblasť, a preto dochádza k premiešavaniu teplomilných a suchomilných druhov panónskej kveteny s karpatskými podhorskými a horskými druhmi.

Na južných svahoch Strážovských vrchov rastie dub plstnatý (*Quercus pubescens*), borovica sosna (*Pinus silvestris*), podrasty tvoria ostrevka vápnomilná (*Sesleria calcaria*), hrdobárka obyčajná (*Teucrium alpinum*), peniažtek horský (*Thlaspi montanum*). Na botanicky najbohatších častiach Tríbeča nájdeme hrdobárku páchnúcu (*Teucrium foetidum*), hlaváčik jarný (*Adonis vernalis*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*). Pozdĺž riek rastú najmä jelše (*Alnus*), vŕby (*Salix*) a topole (*Populus*). Z tráv sú to predovšetkým rezačka laločnatá (*Dactylis glomerata*), ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*) (MAGLOCKÝ, 2002).

5.2 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

V súčasnosti sú na území okresu podľa zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny vyhlásené tieto chránené územia a časti prírody:

NPR Hrdovická- vyhlásená za NPR v roku 1992, s výmerou 30,03 ha, nachádza sa v katastrálnom území obce Nitrianska Streda, platí 4. stupeň ochrany, predmetom ochrany sú rastlinné spoločenstvá skalných stepí a lesostepí, so zachovalými fragmentami spoločenstiev skupiny lesných typov dúbav.

PR Solčianský háj- vyhlásená v roku 1985, výmera 10 ha, rozprestiera sa v katastrálnom území obce Solčany, platí 4. stupeň ochrany, predmetom ochrany je skalná a lesostepná vegetácia.

PR Kovarská hôrka- vyhlásená v roku 1993, výmera 4,40 ha, rozprestiera sa v katastrálnom území obce Kovarce, platí 4. stupeň ochrany, predmetom ochrany sú xerothermné porasty.

Sekvoja Horňany- vyhlásená v roku 1967, predstavuje ojedinelý cudzokrajný, biologický, estetický i krajinno - tvorne hodnotný solitér v predhorí pohoria Trábeč.

Celý okres, vrátané jednotlivých maloplošných chránených území patrí do CHKO Ponitrie: bola vyhlásená v roku 1985 na ploche s rozlohou 37665 ha. Zasahuje do územia okresov Nitra, Zlaté Moravce, Topoľčany, Prievidza, Partizánske, Žiar nad Hronom, Žarnovica a do troch krajov- Nitrianskeho, Trenčianskeho a Banskobystrického. Jej maximálna dĺžka je 56 km a šírka 15 km, najvyšším bodom je vrch Vtáčnika (1346 m. n. n.) a najnižší sa nachádza pri horárni Dobrotka severne od mesta Nitra (170 m. n. n.). CHKO Ponitrie sa rozkladá na území dvoch geologicko – geomorfologických celkov, a sú to pohoria Trábeč a Vtáčnik. CHKO Ponitrie je so svojimi jedinečnými prírodnými pomermi a pestrou druhovou skladbou výnimočnou ukázkou vývoja fauny a flóry v Karpatskom oblúku v poľadovej dobe. Rastie tu viac ako 1200 druhov vyšších rastlín, zo živočíchov tu bolo doteraz zistených viac ako 5500 druhov. Pohorie Trábeč je zaradené do sústavy území NATURA 2000 a taktiež patrí CHVÚ európskeho významu. Trábeč je jedným z najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie orla kráľovského (*Aguila heliaca*) (GERHÁTOVÁ, 2006)

5.3 SOCIOEKONOMICKE POMERY

Demografia- analýza demografického vývoja okresu poukazuje na stále negatívny index rastu obyvateľstva. Stav prirodzeného úbytku obyvateľstva je predovšetkým dôsledkom razantného poklesu pôrodnosti, čo súvisí s celkovými spoločenskými a sociálnymi zmenami a taktiež zmenou modelu demografického správania sa obyvateľstva. Veľkú pozornosť je dôležité venovať aj zmenám vo vekovej štruktúre obyvateľstva. Na základe demografických údajov je zrejmé, že dochádza k zvyšovaniu priemerného veku a následne aj zvyšovaniu indexu starnutia. V predproduktívnom veku je 24,2 % obyvateľov okresu, v produktívnom 57,2 % a v poproduktívnom 18,6 %. Okres má 53 obcí a 1 mesto. Počtom obyvateľov sa zaraďuje medzi stredne veľké okresy. Hustota zaľudnenia je o niečo väčšia ako celoslovenský priemer. Okres je osídlený rovnomerne, v okresnom meste žije 39 % obyvateľov okresu.

Národnostné zloženie- vysoko prevažuje slovenská národnosť až 98,8 %. K českej národnosti sa hlási 0,7 %, k maďarskej 0,2 %, k rómskej 0,1 % a k ostatným 0,2 %.

Religiózna štruktúra- prevažuje rímsko katolícke náboženstvo, ku ktorému sa hlási viac ako 80 % obyvateľov okresu. K evanjelickej cirkvi a. v. sa hlási asi 5 % obyvateľov, z ostatných cirkví sa 0,1 % hlási ku grékokatolíkom a k pravoslávnej a evanjelickej reformovanej cirkvi sa hlási 1 %.

Vzdelanostná štruktúra- je jedným zo základných ukazovateľov kvality populácie. Základné vzdelanie má asi 40 % obyvateľov, učňovské bez maturity takmer 30 %, odborné 2 %, učňovské s maturitou 1,7 %, stredoškolské s maturitou 20,5 % a vysokoškolské 6,9 % obyvateľov okresu.

Ekonomická štruktúra

A. PRIMÁRNY SEKTOR:

Poľnohospodárstvo- väčšinu územia okresu možno zaradiť do repársko-jačmenno-pšeničného typu. Pestuje sa najmä sladovnícky jačmeň. Južne od Topoľčian sa darí chmeľu. Vyššie položené časti okresu sa využívajú na pestovanie d'ateliny. Tradíciu má ovocinárstvo, pestujú sa najmä jablone a slivky. Podnikateľské subjekty hospodária na výmere 35117,7 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho 32861 ha je ornej pôdy (93,5 %). V štruktúre pôdneho fondu zaberajú chmeľnice 60 ha, vinice 175 ha, záhrady 295 ha, ovocné sady 142 ha a trvalé trávne porasty 1742 ha. Intenzita poľnohospodárskej výroby okresu meraná výnosmi, vrátane dotácií dosahuje 157,4 % priemerných výnosov SR.

Lesné hospodárstvo- štruktúra lesov- lesy listnaté: 80 %, lesy ihličnaté: 20 %. Na území okresu sa ročne vyťaží cca 40000 m³ drevnej hmoty. Lesné hospodárstvo v okrese Topoľčany je riadené štátnym podnikom Lesy SR so sídlom v Banskej Bystrici. V okrese Topoľčany je zriadený OZ Topoľčianky s Lesnou správou Nitrianska Streda.

B. SEKUNDÁRNY SEKTOR:

Nerastné bohatstvo- z rúd sa vyskytuje iba magnetit v kryštálických horninách Tríbeča a Považského Inovca. V súčasnosti sa hospodársky nevyužíva. Výskyt nerudných surovín je bohatší. Najviac sa využívajú vápence a dolomity, ktoré sú surovinou pre stavebníctvo, hutnícky priemysel, sklárstvo. Taktiež prebieha ťažba kremenca, granodioritu, pieskovca, štrkopieskov a pieskov. Energetické suroviny (lignit, hnedé uhlie a plyn) netvoria ekonomicky zaujímavé akumulácie. Rádioaktívne suroviny sa v regióne nevyskytujú.

Priemysel- súčasná štruktúra podnikov v sekundárnej sfére poukazuje na značnú diverzifikáciu ekonomických činností. Najvýraznejšie odvetvia v rámci sekundárneho

sektora sú potravinársky a drevospracujúci priemysel. K najväčším a najznámejším topolčianskym podnikom patrí pivovar TOPVAR, a. s., je tu odevný podnik OZETA-Odevné závody, a.s., tradíciu má výroba nábytku, ktorú dnes reprezentuje firma DECODOM, s. r. o. a firma Elektrokarbon, a.s., ktorá vyrába uhlíky do elektrospotrebičov. K najvýznamnejším potravinárskym podnikom patrí THP, a. s., ktorý je zameraný na nákup, výrobu a spracovanie hydínového mäsa. Odevný priemysel je zastúpený divíziou spoločnosti OZETA NEO, a. s., najväčšieho výrobcu panskej konfekcie na Slovensku. Zamestnanosť obyvateľstva v jednotlivých priemyselných odvetviach je nasledovná: v priemysle pracuje asi 43 %, v poľnohospodárstve 13,7 %, v stavebníctve 9,1 %, v doprave a spojoch 4,3 %, v obchode 9,8 % a v sociálnej oblasti 11 %.

C.TERCIÁRNY SEKTOR:

Dopravná infraštruktúra- kvalitná dopravná infraštruktúra a dobrá dopravná dostupnosť sú základnými predpokladmi rozvoja. Z celkovej dĺžky 244,9 km pripadá 26,8 km na cesty I. triedy, 58,5 km na cesty II. triedy a 159,6 km na cesty III. triedy. Najväčší dopravný význam majú cesty I. a II. triedy, na ktorých sa koncentruje až 62 % dopravných výkonov. V rámci hodnotenia dopravných vzťahov okresom prechádza štátna cesta I/64 Nové Zámky – Prievidza, ktorá má v kontexte celoslovenskej dopravy mimoriadny význam. Je súčasťou dopravných nadradených dopravných trás (Poľsko – Slovenská republika – Maďarsko) a reprezentuje prepojenie cestného ťahu Žilina – Prievidza – Nitra – Komárno. Na tento cestný ťah je napojená cesta II/499 Topoľčany – Piešťany, ktorá je súčasťou regionálnej cesty s väzbami na diaľničný ťah D1. Z hľadiska charakteristiky konštrukcie je 96,7 % dĺžky cestnej siete s bitúmenovým povrchom, z toho 219,9 km ťažkých vozoviek, 12,8 km stredných a 2,8 km ľahkých. Územím prechádza železničná trať č. 140, Nové Zámky – Prievidza, ktorá je v rámci kontextu železničnej dopravy na území Nitrianskeho kraja považovaná za hlavnú trať.

Cestovný ruch- okres Topoľčany má z hľadiska cestovného ruchu zaujímavý prírodný potenciál, ktorý tvoria pohoria Považský Inovec, Strážovské vrchy a Trábeč. V okrese nie je vyhlásené sústredené stredisko cestovného ruchu. Donedávna túto funkciu plnila a čiastočne i doteraz plní oblasť Duchonky. V súčasnosti však nespĺňa patričné požiadavky. Veľmi dobré sú predpoklady spojenia síl obcí SOTDUM-u (Spoločenstvo obcí topolčiansko – duchonského mikroregiónu), kde je vybudovaných 79 km cyklotrás, ako i mnoho ďalších daností pre vytvorenie silnej základne rozvoja cestovného ruchu. Častým cieľom návštev je obec Podhradie so svojou dominantou- zručaninou Topolčianskeho hradu. V zimnej sezóne

je k dispozícii lyžiarsky vlek na svahu Považského Inovca. Veľmi vyhľadávaným cieľom je obec Oponice. Vo vzdialenosti 2 km od obce, v pohorí Tríbeč sa nachádza zrúcanina Oponického hradu z 13. storočia. Z obce vedie značený turistický chodník. V obci sa nachádzajú dva pôvodné renesančné kaštiele. V tzv. malom poľovníckom kaštieli je v súčasnosti Apponyho múzeum. V obci sa nachádza rím. – kat. kostol sv. Petra a Pavla s kryptou rodiny Apponyovcov.

6. HODNOTENIE SÚČASNEJ KRAJINNEJ ŠTRUKTÚRY ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA

6.1 OBEC PRÁZNOVCE

Obec Práznovce sa nachádza v regióne stredného Ponitria na ľavostrannej nive rieky Nítry v bezprostrednej blízkosti okresného mesta Topoľčany. Kataster obce má rozlohu 1052 ha. Z hľadiska súčasnej krajinnej štruktúry, ktorá bola hodnotená v roku 2010 boli v záujmovom území vyhodnocované tieto prvky a skupiny krajinných prvkov (Tab. 2, Graf 1, Príloha 2):

Tab. 2 Legenda mapovaných prvkov súčasnej krajinskej štruktúry obce Práznovce v roku 2010

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	lesy	113 zmiešané
	maloplošné porasty drevín	143 solitér
	brehové porasty drevín vodných tokov a plôch	181 súvislé
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	lúky	222 extenzívne
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	veľkoplošné polia	310 veľkoplošné polia
	maloplošné polia	320 maloplošné polia
4) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	vodné toky prirodzené	520 rieka
5) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	individuálna zástavba	610 individuálna zástavba
	rodinné záhrady	630 rodinné záhradky
	cintoríny	650 cintorín
6) Skupina technických prvkov	výrobné areály	710 výrobný areál
7) Skupina prvkov dopravy	hlavné cesty	812 cesty I. triedy
	vedľajšie cesty	820 cesty II. triedy

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

SKUPINA PRVKOV LESNEJ A NELESNEJ DREVINOVEJ VEGETÁCIE:

- je plošne najrozsiahlejšou skupinou krajinných prvkov s rozlohou 590,81 ha (55,8 % plochy) územia. V juhovýchodnej časti územia (časť Horňany) sa nachádzajú súvislé zmiešané lesné porasty, ktoré sú súčasťou CHKO Ponitrie. Drevinové zloženie porastu tvorí najmä dub plstnatý (*Quercus pubescens*), dub zimný (*Quercus petraea*), dub letný (*Quercus robur*), borovica sosna (*Pinus silvetris*), jedľa biela (*Abies alba*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), buk lesný (*Fagus sylvatica*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor poľný (*Acer campestre*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), baza čierna (*Sambucus nigra*). V okrajových častiach sú to hlavne agát biely (*Robinia pseudoacacia*), breza plstnatá (*Betula pubescens*), ruža šípová (*Rosa canina*) a jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*).

V rámci tejto skupiny sa v centrálnej, východnej a juhovýchodnej časti územia nachádzajú maloplošné porasty drevín, a sú to solitéry.

Nelesnú drevinovú vegetáciu v severovýchodnej časti hodnoteného územia reprezentujú súvislé brehové porasty. Drevinové zloženie porastu je tvorené prevažne rýchlo rastúcimi drevinami, najmä vrba rakytová (*Salix caprea*), vrba biela (*Salix alba*), vrba purpurová (*Salix purpurea*), topol biely (*Populus alba*) a topol čierny (*Populus nigra*).

SKUPINA PRVKOV TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV:

- túto skupinu tvoria extenzívne lúčne spoločenstvá, ktoré sa nachádzajú v juhovýchodnej časti územia. Táto skupina krajinných prvkov zaberá 25,64 ha (2,42 % plochy) územia. Z dominantných druhov sa tu vyskytujú napr. ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), reznačka laločnatá (*Dactylis glomerata*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*), ruman roľný (*Anthemis arvensis*), vika vtáčia (*Vicia cracca*) a stoklas jalový (*Bromus sterilis*).

SKUPINA PRVKOV POĽNOHOSPODÁRSKÝCH KULTÚR:

- reprezentuje ju veľkoplošné polia, iba v centrálnej časti záujmového územia sa nachádzajú maloplošné polia. Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr zaberá 361,36 ha (34,13 % plochy). Na týchto plochách sa pestujú prevažne poľnohospodárske plodiny a to obilniny - predovšetkým jačmeň, pšenica a raž, z krmovín predovšetkým kukurica a krmna repa, z olejní repka olejka.

SKUPINA PRVKOV VODNÝCH TOKOV A PLÔCH:

- túto skupinu zastupuje prirodzený vodný tok, ktorým je rieka Nitra. Vodný tok zaberá 0,84 ha (0,07 % plochy) územia. Vodný tok je lemovaný brehovými porastami súvislého charakteru.

SKUPINA SÍDELNÝCH PRVKOV A REKREAČNÝCH PRIESTOROV:

- je zastúpená individuálnou zástavbou vidieckeho typu spolu s rodinnými záhradkami. Sídlné priestory zaberajú 57,84 ha (5,46 % plochy) územia. V centrálnej časti obce sa nachádzajú prvky občianskej vybavenosti, a to predajňa potravinárskeho tovaru, pohostinské odbytové stredisko, knižnica, futbalové ihrisko, verejný vodovod, rozvodná sieť plynu, základná a materská škola. Vo východnej časti sídla sa nachádza obecný cintorín. Rekreačné priestory nie sú v hodnotenom území zastúpené.

SKUPINA TECHNICKÝCH PRVKOV:

- v území sa nachádza plošne rozsiahly výrobný areál, ktorý zaberá 14,37 ha (1,38 % plochy) územia.

SKUPINA PRVKOV DOPRAVY:

- územím prechádzajú hlavné cesty (I. triedy), ktoré spájajú územie s najbližšími sídlami. Centrum sídla spájajú cesty vedľajšie (II. triedy). Skupina prvkov dopravy zaberá 7,88 ha (0,74 % plochy) územia. Celková dĺžka hlavných a vedľajších ciest v hodnotenom území je 7,88 km.

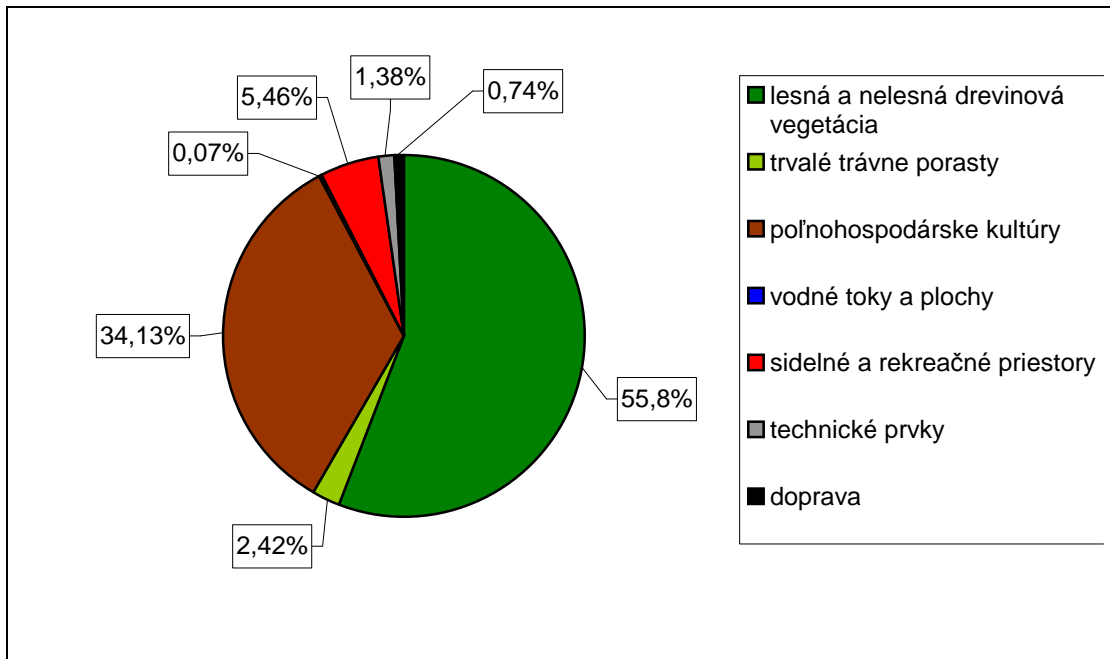
Tab. 3 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Práznovce v roku 2010

Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	590,81	55,8
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	25,64	2,42
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	361,36	34,13
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	0	0
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	0,84	0,07
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	57,84	5,46
7) Skupina technických prvkov	14,37	1,38
8) Skupina prvkov dopravy	7,88	0,74
Spolu	1058,74	100,0

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

Súčasná krajinná štruktúra hodnoteného územia (Tab. 3, Graf 1) je na základe zastúpenia jednotlivých skupín krajinných prvkov pomerne pestrá, ale na základe plošného výskytu a percentuálneho podielu pripadá až 55,8 % (590,81 ha) územia na prvky lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie. Ďalej zaberá v hodnotenom území pomerne veľkú plošnú výmeru skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr, ktorá predstavuje 34,13 % (361,36 ha) plochy územia. Nižší podiel plochy územia majú skupiny sídelných prvkov a rekreačných priestorov 5,46 % (57,84 ha), prvkov trvalých trávnych porastov 2,42 % (25,64 ha) a skupina technických prvkov 1,38 % (14,37 ha). Len nepatrné zastúpenie má v hodnotenom území skupina prvkov vodných tokov a plôch 0,07 % (0,84 ha) a skupina prvkov dopravy 0,74 % (7,88 ha). Skupina prvkov podložia a substrátu nemá v hodnotenom území žiadne zastúpenie.

Graf 1 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinej štruktúry v záujmovom území obce Práznovce v roku 2010 (podľa Tab. 3)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 3

6.2 OBEC KRNČA

Celková rozloha obce Krnča je 1896 ha. V záujmovom území boli z hľadiska súčasnej krajinnej štruktúry vyhodnocované tieto prvky a skupiny krajinných prvkov (Tab. 4, Graf 2, Príloha 3):

Tab. 4 Legenda mapovaných prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Krnča v roku 2010

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	lesy	113 zmiešané
	maloplošné porasty drevín	143 solitéry
	brehové porasty drevín vodných tokov a plôch	181 súvislé
2) Skupina trvalých trávnych porastov	lúky	222 extenzívne
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	veľkoplošné polia	310 veľkoplošné polia
	maloplošné polia	320 maloplošné polia
	ovocné sady	352 maloplošné, úzkopásové
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	kameňolomy	431 v prevádzke
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	vodné toky prirodzené	520 rieka
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	individuálna zástavba	610 individuálna zástavba
	rodinné záhrady	630 rodinné záhradky
	cintoríny	650 cintorín
7) Skupina technických prvkov	výrobné areály	710 výrobný areál
8) Skupina prvkov dopravy	hlavné cesty	812 cesty I. triedy
	vedľajšie cesty	820 cesty II. triedy

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

SKUPINA PRVKOV LESNEJ A NELESNEJ DREVINOVEJ VEGETÁCIE:

- je v hodnotenom území zastúpená zmiešanými lesmi, ktoré sa nachádzajú prevažne v juhovýchodnej časti územia (časť Jahodište) a len malá časť v centrálnej časti hodnoteného územia. Tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie. Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie je plošne najrozsiahlejšou skupinou

krajinných prvkov s plochou 1354,36 ha (71,1 % plochy) rozlohy katastra obce. Drevinové zloženie porastu tvorí najmä jedľa biela (*Abies alba*), dub zimný (*Quercus petraea*), dub plstnatý (*Quercus pubescens*), dub letný (*Quercus robur*), buk lesný (*Fagus sylvatica*), javor poľný (*Acer campestre*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*). V okrajových častiach je to hlavne invázny agát biely (*Robinia pseudoacacia*), ďalej breza plstnatá (*Betula pubescens*), ruža šíповá (*Rosa canina*) a jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*). Táto skupina je ďalej dotváraná maloplošnými porastami drevín, ktoré sú tvorené solitérmi. Najšť ich môžeme v centrálnej časti územia.

Z nelesnej drevinovej vegetácie majú podstatný význam súvislé brehové porasty, ktoré sa nachádzajú v juhovýchodnej a severozápadnej časti územia. Tvorené sú prevažne rýchlo rastúcimi drevinami, z ktorých sú typické vřba rakytová (*Salix caprea*), vřba biela (*Salix alba*) a vřba košíkárska (*Salix viminalis*).

SKUPINA PRVKOV TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV:

- táto skupina krajinných prvkov zaberá 38,69 ha (2,03 % plochy) katastra. Skupinu tvoria lúky extenzívneho typu, ktoré prevládajú v juhovýchodnej časti územia (časť Jahodište).

SKUPINA PRVKOV POĽNOHOSPODÁRSKÝCH KULTÚR:

- je tvorená v prevažnej miere veľkoplošnými poliami a v centrálnej časti územia sa nachádzajú aj polia maloplošné. Na týchto plochách sa intenzívne pestujú poľnohospodárske plodiny, napr. obilniny, krmoviny a olejiny. Plošné zastúpenie skupiny prvkov poľnohospodárskych kultúr je 408,66 ha (21,46 % plochy) katastra. Na dvoch lokalitách v centrálnej časti hodnoteného územia (časť Lipka) sa nachádzajú maloplošné, úzkopásové ovocné sady.

SKUPINA PRVKOV PODĽOŽIA A SUBSTRÁTU:

- táto skupina krajinných prvkov zaberá 12,55 ha (0,65 % plochy) katastra. Tvorená je kameňolomami, ktoré sú v súčasnosti v prevádzke a slúžia na výrobu stavebného kameňa. Ťažba je lokalizovaná v juhovýchodnej časti hodnoteného územia.

SKUPINA PRVKOV VODNÝCH TOKOV A PLÔCH:

- je reprezentovaná prirodzeným vodným tokom, ktorým je rieka Dršňa. Tok rieky lemujú po oboch stranách brehové porasty súvislého charakteru. Zaberá plochu 1 ha (0,05 % plochy) katastra.

SKUPINA SÍDELNÝCH PRVKOV A REKREAČNÝCH PRIESTOROV:

- v rámci hodnoteného územia skupinu sídelných prvkov a rekreačných priestorov predstavuje individuálna zástavba vidieckeho typu spolu s rodinnými záhradkami. Sídelné priestory zaberajú 72,8 ha (3,83 % plochy) katastra. K prvkom občianskej vybavenosti v obci zaraďujeme základnú a materskú školu, rozvodnú sieť plynu, verejný vodovod, predajňu potravinárskeho a nepotravinárskeho tovaru, poštu, knižnicu, futbalové ihrisko. V severnej časti centrálného územia obce sa nachádza cintorín. Rekreačné priestory sa v hodnotenom území nenachádzajú.

SKUPINA TECHNICKÝCH PRVKOV:

- do tejto skupiny je zaradený výrobný areál, ktorý sa nachádza v centrálnej časti obce. Skupina technických prvkov zaberá 5,2 ha (0,28 % plochy) katastra.

SKUPINA PRVKOV DOPRAVY:

- do tejto skupiny patria hlavné cesty (cesty I. triedy) a cesty vedľajšie (cesty II. triedy). Zaberajú 11,47 ha (0,6 % plochy) katastra. Celková dĺžka ciest v hodnotenom území je 11,47 km.

Tab. 5 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Krnča v roku 2010

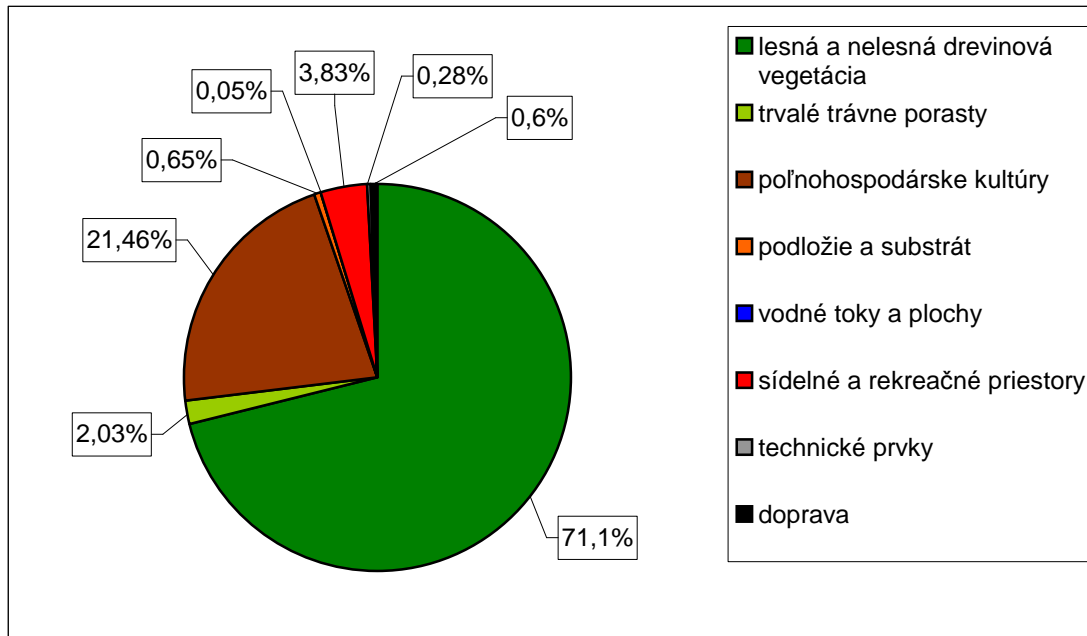
Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	1354,36	71,1
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	38,69	2,03
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	408,66	21,46
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	12,55	0,65
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	1	0,05
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	72,8	3,83
7) Skupina technických prvkov	5,2	0,28
8) Skupina prvkov dopravy	11,47	0,6
Spolu	1904,73	100,0

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

Na základe plošného výskytu a podielu krajinných prvkov (Tab. 5, Graf 2) v hodnotenom území, môžeme konštatovať, že dominantné zastúpenie v rámci súčasnej krajinnej štruktúry má skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie, ktorej prvky zaberajú až 71,1 % (1354,36 ha) územia. K plošne významným skupinám patrí skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr, ktorej prvky zaberajú 21,46 % (408,66 ha) územia. Nižší podiel plochy územia majú skupiny sídelných prvkov a rekreačných priestorov 3,83 % (72,8 ha) a prvkov trvalých trávnych porastov 2,03 % (38,69 ha). Ostatné skupiny prvkov majú v krajinnej štruktúre zastúpenie menšie ako 1%. Skupina prvkov podložia a substrátu 0,65 % (12,55 ha), skupina prvkov vodných tokov a plôch 0,05 % (1 ha), skupina technických prvkov 0,28 % (5,2 ha) a skupina prvkov dopravy 0,6 % (11,47 ha).

Graf 2 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinnej štruktúry v záujmovom území obce Krnča v roku 2010 (podľa Tab. 5)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 5

6.3 OBEC SOLČANY

Rozloha obce Solčany je 2001 ha. V hodnotenom území je súčasná krajinná štruktúra zastúpená nasledovnými skupinami krajinných prvkov (Tab. 6, Graf 3, Príloha 4):

Tab. 6 Legenda mapovaných prvkov súčasnej krajinej štruktúry obce Solčany v roku 2010

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	lesy	113 zmiešané
	maloplošné porasty drevín	141 remízky 143 solitéry
	brehové porasty drevín vodných tokov a plôch	181 súvislé
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	lúky	222 extenzívne
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	veľkoplošné polia	310 veľkoplošné polia
	maloplošné polia	320 maloplošné polia
4) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	vodné toky prirodzené	520 rieka
	vodné plochy umelé	561 rybník
5) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	individuálna zástavba	610 individuálna zástavba
	rodinné záhrady	630 rodinné záhradky
	historické objekty	643 kaštieľ
	cintoríny	650 cintorín
	sídelná vegetácia	681 park
6) Skupina technických prvkov	výrobné areály	710 výrobný areál
	poľné hnojiská	731 spevnené 732 nespevnené
7) Skupina prvkov dopravy	hlavné cesty	812 cesty I. triedy
	vedľajšie cesty	820 cesty II. triedy

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

SKUPINA PRVKOV LESNEJ A NELESNEJ DREVINOVEJ VEGETÁCIE:

- v juhovýchodnej časti územia (časť Háj a časť Horné lazy) sa nachádzajú zmiešané lesy. Tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie. Skupina prvkov lesnej a nelesnej

drevinovej vegetácie zaberá 1103,05 ha (54,4 % plochy) katastra. Drevinové zloženie porastov tvoria jedľa biela (*Abies alba*), dub plstnatý (*Quercus pubescens*), dub zimný (*Quercus petraea*), borovica sosna (*Pinus silvestris*), buk lesný (*Fagus sylvatica*), javor poľný (*Acer campestre*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*). Okrajové časti porastov sú charakteristické náletom invázneho agátu bieleho (*Robinia pseudoacacia*).

Mozaiku tejto skupiny dotvárajú remízky, ktoré zaraďujeme medzi maloplošné porasty drevín. Vyskytujú sa predovšetkým v časti Háj. Súčasťou maloplošných porastov drevín je aj niekoľko solitérov, ktoré môžeme nájsť v centrálnej časti územia.

K nelesnej drevinovej vegetácii v tomto území zaraďujeme súvislé brehové porasty drevín vodných tokov. Ide o porast s dominantným postavením vrby purpurovej (*Salix purpurea*), vrby rakyty (*Salix caprea*) a jelše lepkavej (*Alnus glutinosa*).

SKUPINA PRVKOV TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV:

- v záujmovom území prevládajú extenzívne lúčne spoločenstvá, ktoré môžeme nájsť v časti Horné lazy. Tieto spoločenstvá zaberajú plochu 19,5 ha (0,96 % plochy) katastra. Druhové zloženie tvoria reznáčka laločnatá (*Dactylis glomerata*) a kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), stoklas jalový (*Bromus sterilis*), pýr plazivý (*Elytrigia repens*).

SKUPINA PRVKOV POĽNOHOSPODÁRSKÝCH KULTÚR:

- prevláda v centrálnej časti územia ako aj v časti Jeles a Lazy. Tvorená je veľkoplošnými a maloplošnými poliami, ktoré spoločne zaberajú 752,46 ha (37,16 % plochy) katastra. Tieto plochy sa intenzívne využívajú na poľnohospodársku výrobu.

SKUPINA PRVKOV VODNÝCH TOKOV A PLÔCH:

- zaberá v území 1,2 ha (0,05 % plochy) katastra. Z prirodzených vodných tokov túto skupinu reprezentuje rieka Dršňa, ktorej tok lemujú súvislé brehové porasty. V území sa nachádzajú aj umelé vodné plochy, ktoré nájdeme v centrálnej časti územia. Tieto plochy slúžia pre účely rybného hospodárstva.

SKUPINA SÍDELNÝCH PRVKOV A REKREAČNÝCH PRIESTOROV:

- v rámci územia túto skupinu predstavuje individuálna zástavba vidieckeho typu spoločne s rodinnými záhradkami, ktoré sú lokalizované v centrálnej časti hodnoteného územia. Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov zaberá 108,74 ha (5,37 % plochy) katastra. V centrálnej časti územia sa nachádza kaštieľ, ktorý predstavuje významný historický objekt v danom území. Súčasťou kaštieľa je park. Občiansku vybavenosť obce tvoria základná a materská škola, rozvodná sieť plynu, kanalizačná sieť pripojená na ČOV, verejná kanalizácia, verejný vodovod, futbalové ihrisko, telocvičňa, knižnica, pošta, lekáre

a výdajne liekov, samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga, samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých, hromadné ubytovacie zariadenia, predajňa súčiastok a príslušenstva pre motorové vozidlá, predajňa nepotravinárskeho tovaru, pohostinské odbytové stredisko, predajňa potravinárskeho tovaru. Vo východnej časti územia sa nachádza obecný cintorín.

SKUPINA TECHNICKÝCH PRVKOV:

- skupina je zastúpená prvkami, výrobný areál, spevnené a nespevnené poľné hnojiská. Skupina technických prvkov zaberá v záujmovom území 20,46 ha (1,11 % plochy) katastra.

SKUPINA PRVKOV DOPRAVY:

- územím prechádza dôležitá hlavná cesta č. 593 v smere Partizánske – Drážovce. Ostatné vedľajšie cesty spájajú centrálnu časť obce. Skupina prvkov dopravy zaberá 19,09 ha (0,95 % plochy) katastra. Celková dĺžka hlavných a vedľajších ciest v hodnotenom území je 19,09 km.

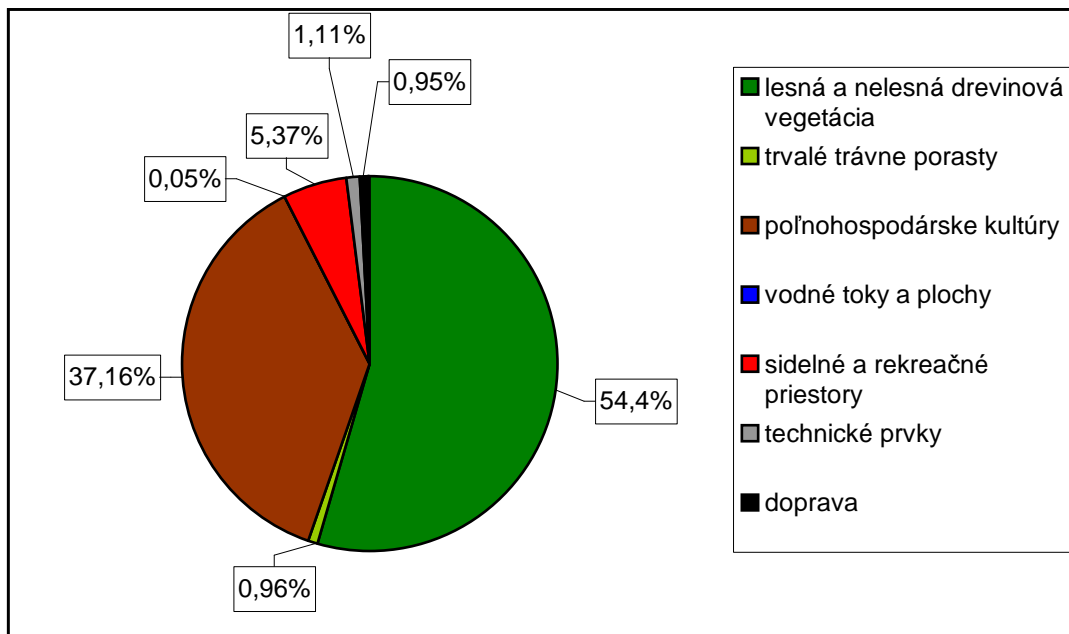
Tab. 7 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinej štruktúry obce Solčany v roku 2010

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	1103,05	54,4
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	19,50	0,96
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	752,46	37,16
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	0	0
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	1,2	0,05
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	108,74	5,37
7) Skupina technických prvkov	20,46	1,11
8) Skupina prvkov dopravy	19,09	0,95
Spolu	2024,5	100,0

Na základe Tab. 7 a Grafu 3 môžeme konštatovať, že v záujmovom území je v rámci súčasnej krajinej štruktúry najvyšším percentuálnym podielom zastúpená skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie 54,4 % (1103,05 ha). Nižší podiel z plochy územia majú skupiny prvkov poľnohospodárskych kultúr 37,16 % (752,46 ha), sídelných prvkov a rekreačných priestorov 5,37 % (108,74 ha), technických prvkov 1,11 % (20,46 ha). Ostatné prvky sú v území zastúpené nižším podielom ako 1 %. Je to skupina prvkov trvalých trávnych porastov 0,96 % (19,5 ha), skupina prvkov vodných tokov a plôch 0,05 % (1,2 ha), skupina prvkov dopravy 0,95 % (19,09 ha). Skupina prvkov podložja a substrátu nemá v hodnotenom území žiadne zastúpenie.

Graf 3 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinej štruktúry v záujmovom území obce Solčany v roku 2010 (podľa Tab. 7)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 7

6.4 OBEC NITRIANSKA STREDA

Celková rozloha katastrálneho územia obce je 1396 ha. V hodnotenom území boli z hľadiska súčasnej krajinnej štruktúry vyhodnocované tieto prvky a skupiny krajinných prvkov (Tab. 8, Graf 4, Príloha 5):

Tab. 8 Legenda mapovaných prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Nitrianska Streda v roku 2010

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	lesy	113 zmiešané
	maloplošné porasty drevín	143 solitéry
	brehové porasty drevín vodných tokov a plôch	181 súvislé
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	lúky	222 extenzívne
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	veľkoplošné polia	310 veľkoplošné polia
	maloplošné polia	320 maloplošné polia
4) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	vodné toky prirodzené	520 rieka
5) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	individuálna zástavba	610 individuálna zástavba
	rodinné záhrady	630 rodinné záhrady
	cintoríny	650 cintorín
	sídelná vegetácia	681 park
6) Skupina technických prvkov	výrobné areály	710 výrobný areál
	poľné hnojiská	732 nespevnené
7) Skupina prvkov dopravy	hlavné cesty	812 cesty I. triedy
	vedľajšie cesty	820 cesty II. triedy

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

SKUPINA PRVKOV LESNEJ A NELESNEJ DREVIHOVEJ VEGETÁCIE:

- je tvorená zmiešanými lesmi v centrálnej, ale predovšetkým v juhovýchodnej časti územia. Tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie. Zaberajú 797,5 ha (56,6 % plochy) záujmového územia. Drevinové zloženie v prevažnej miere tvoria borovica sosna (*Pinus silvestris*), dub zimný (*Quercus petraea*), dub letný (*Quercus robur*), jedľa biela (*Abies alba*), javor poľný (*Acer campestre*), buk lesný (*Fagus sylvatica*), jelša lepkavá

(*Alnus glutinosa*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), baza čierna (*Sambucus nigra*). V okrajových častiach je typický nálet invázneho agátu bieleho (*Robinia pseudoacacia*).

Maloplošné porasty drevín dopĺňajú mozaiku územia prostredníctvom niekoľkých solitérov prevažne v centrálnej časti územia.

Nelesná drevinová vegetácia je zastúpená súvislými brehovými porastami v západnej časti hodnoteného územia.

SKUPINA TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV:

- v juhovýchodnej časti územia nájdeme extenzívne lúky, s rôznym zastúpením drevín sukcesného typu. Táto skupina prvkov zaberá 12,8 ha (0,9 % plochy) územia.

SKUPINA PRVKOV POĽNOHOSPODÁRSKÝCH KULTÚR:

- prezentujú ju veľkoplošné a maloplošné polia ktoré sú lokalizované v centrálnej časti hodnoteného územia. Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr zaberá plochu 504,84 ha (35,83 % plochy) územia. Tieto poľnohospodárske plochy slúžia na intenzívnu poľnohospodársku činnosť. Produkujú sa prevažne obilniny, krmoviny a olejnin.

SKUPINA PRVKOV VODNÝCH TOKOV A PLÔCH:

- je zastúpená prirodzeným vodným tokom a to riekou Nitrou. Tok rieky je lemovaný súvislými brehovými porastami. Prvky tejto skupiny zaberajú 11,8 ha (0,84 % plochy) záujmového územia.

SKUPINA SÍDELNÝCH PRVKOV A REKREAČNÝCH PRIESTOROV:

- v území je zastúpená individuálna zástavba vidieckeho typu spoločne s rodinnými záhradkami. V centrálnej časti územia je lokalizovaný park, ktorý prezentuje sídelnú vegetáciu a obecný cintorín. K prvkom občianskej vybavenosti zaraďujeme predajňu potravinárskeho tovaru, pohostinské odbytové stredisko, predajňu nepotravinárskeho tovaru, poštu, knižnicu, telocvičňu, futbalové ihrisko, verejný vodovod, verejná kanalizácia, kanalizačná sieť pripojená na ČOV, rozvodná sieť plynu. Skupina sídelných prvkov zaberá 52,76 ha (3,75 % plochy) územia. Rekreačné priestory nie sú v hodnotenom území zastúpené.

SKUPINA TECHNICKÝCH PRVKOV:

- v severozápadnej a juhovýchodnej časti je reprezentovaná výrobnými areálmi. Skupina technických prvkov zaberá 15,87 ha (1,14 % plochy) územia. Taktiež v západnej a južnej časti obce sú lokalizované nespevnené hnojiská.

SKUPINA PRVKOV DOPRAVY:

- hodnotením územím prechádza dôležitá hlavná cesta č. 593 v smere Partizánske – Drážovce. Intravilán obce prepájajú vedľajšie cesty (cesty II. triedy). Skupina prvkov dopravy zaberá 13,32 ha (0,94 % plochy) územia. Celková dĺžka hlavných a vedľajších ciest je 13,32 km.

Tab. 9 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinej štruktúry obce Nitrianska Streda v roku 2010

Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	797,5	56,6
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	12,8	0,9
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	504,84	35,83
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	0	0
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	11,8	0,84
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	52,76	3,75
7) Skupina technických prvkov	15,87	1,14
8) Skupina prvkov dopravy	13,32	0,94
Spolu	1408,89	100,0

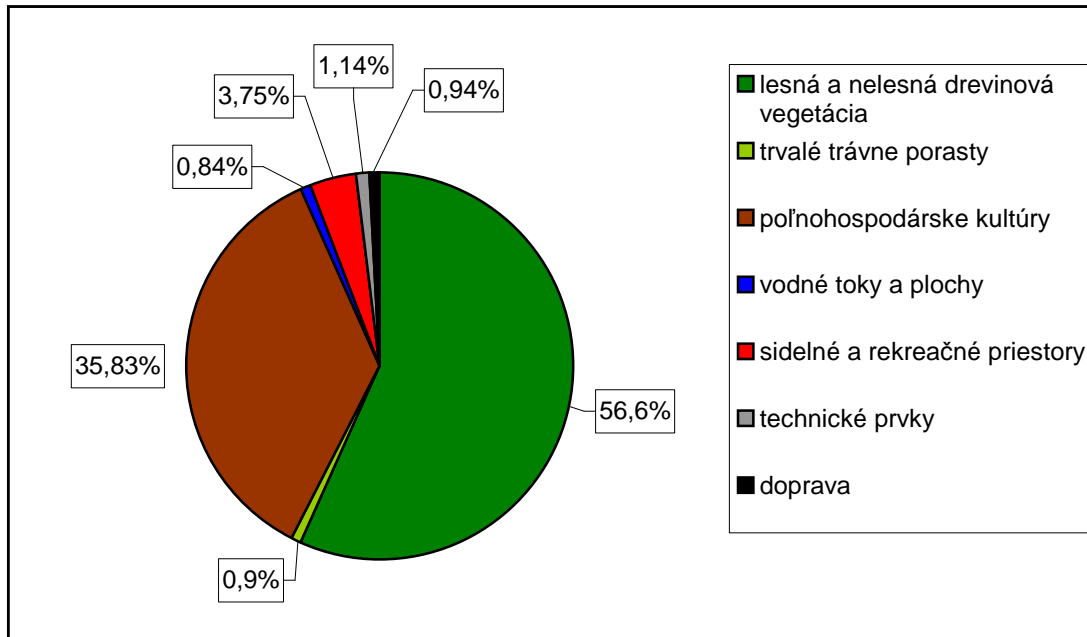
Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

Podľa Tab. 9 a Grafu 4 má v tomto hodnotenom území dominantné postavenia skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie 56,6 % (797,5 ha). Významnú plochu zaberá skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr 35,83 % (504,84 ha). Nasleduje skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov 3,75 % (52,76 ha), skupina technických prvkov

1,14 % (15,87 ha). Na ostatné skupiny, skupina prvkov trvalých trávnych porastov 0,9 % (12,8 ha), skupina prvkov vodných tokov a plôch 0,84 % (11,8 ha), skupina prvkov dopravy 0,94 (13,32 ha) pripadá len nepatrná časť z plochy hodnoteného územia.

Graf 4 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinej štruktúry v záujmovom území obce Nitrianska Streda v roku 2010 (podľa Tab. 9)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 9

6.5 OBEC ČELADINCE

Celková rozloha obce je 3523 ha. Krajinné prvky tvoriace súčasnú krajinnú štruktúru hodnoteného územia je možné charakterizovať nasledovne (Tab. 10, Graf 5, Príloha 6):

Tab. 10 Legenda mapovaných prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Čeladince v roku 2010

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	lesy	113 zmiešané
	maloplošné porasty drevín	141 remízka 143 solitér
	brehové porasty drevín vodných tokov a plôch	181 súvislé
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	lúky	222 extenzívne
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	veľkoplošné polia	310 veľkoplošné polia
	maloplošné polia	320 maloplošné polia
4) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	vodné toky prirodzené	520 rieka
5) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	individuálna zástavba	610 individuálna zástavba
	rodinné záhrady	630 rodinné záhradky
	cintoríny	650 cintorín
6) Skupina technických prvkov	výrobné areály	710 výrobný areál
	poľné hnojiská	732 nespevnené
7) Skupina prvkov dopravy	hlavné cesty	812 cesty I. triedy
	vedľajšie cesty	820 cesty II. triedy

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

SKUPINA PRVKOV LESNEJ A NELESNEJ DREVINOVEJ VEGETÁCIE:

- je zastúpená zmiešanými lesnými porastami, ktoré sú lokalizované prevažne v juhovýchodnej časti územia. Tieto lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie. Zaberá plochu 32,23 ha (9,69 % plochy). Drevinové zloženie porastov tvoria borovica sosna (*Pinus silvestris*), jedľa biela (*Abies alba*), dub zimný (*Quercus petraea*), javor poľný (*Acer campestre*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), drieň obyčajný (*Cornus mas*). V okrajových častiach je dominantný invázny agát biely (*Robinia pseudoacacia*) a breza plstnatá (*Betula pubescens*).

Z maloplošných porastov drevín sú v juhovýchodnej časti (časť Baranie diely) lokalizované remízky. Mozaiku prvkov lesnej drevinovej vegetácie dopĺňajú solitéry.

Z nelesnej drevinovej vegetácie sú v severozápadnej časti územia lokalizované súvislé brehové porasty vodného toku. Sú reprezentované prevažne rýchlo rastúcimi drevinami.

SKUPINA PRVKOV TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV:

- reprezentujú ju extenzívne lúčne spoločenstvá, ktoré môžeme nájsť v západnej časti záujmového územia. Sú charakteristické rôznym zastúpením drevín sukcesného typu. Skupina trvalých trávnych porastov zaberá 3,9 ha (1,17 % plochy). K dominantným druhom patria ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), reznáčka laločnatá (*Dactylis glomerata*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*).

SKUPINA PRVKOV POĽNOHOSPODÁRSKÝCH KULTÚR:

- je plošne a percentuálne najväčšia skupina prvkov v danom území. Zaberá rozlohu 229,7 ha (69,12 % plochy). Je tvorená veľkoplošnými a maloplošnými poliami, ktoré slúžia na intenzívnu poľnohospodársku činnosť. Pestujú najmä obilniny- jačmeň, pšenica a raž, z krmovín kukurica a krmná repa, z olejní repka olejka.

SKUPINA PRVKOV VODNÝCH TOKOV A PLÔCH:

- zaberá rozlohu 2,86 ha (0,86 % plochy). Skupina prvkov je reprezentovaná prirodzeným riečnym tokom, ktorým je rieka Nitra. Lokalizovaná je v západnej časti územia. Riečne koryto rieky je lemované súvislými brehovými porastami.

SKUPINA SÍDELNÝCH PRVKOV A REKREAČNÝCH PRIESTOROV:

- v území je lokalizovaná individuálna zástavba vidieckeho charakteru súčasne s priliehajúcimi rodinnými záhradkami. Skupina sídelných prvkov zaberá plochu 47,7 ha (14,36 % plochy) územia. Občiansku vybavenosť obce tvoria materská a základná škola, rozvodná sieť plynu, verejný vodovod, futbalové ihrisko, kúpalisko, knižnica, predajňa potravinárskeho a nepotravinárskeho tovaru, pohostinské odbytové stredisko. V centrálnej časti obce je lokalizovaný obecný cintorín. Rekreačné priestory sa v danom území nenachádzajú.

SKUPINA TECHNICKÝCH PRVKOV:

- je v štruktúre zastúpená výrobnými areálmi v centrálnej časti územia. Taktiež je v západnej časti územia lokalizované poľné hnojisko nespevnené. Skupina zaberá 6,38 ha (1,93 % plochy) územia.

SKUPINA PRVKOV DOPRAVY:

- obcou prechádza významná cesta č. 593 v smere Partizánske – Drážovce. Súčasne túto skupinu reprezentujú vedľajšie cesty, ktoré prepájajú centrálnu časť územia a prostredníctvom nich je územie napájané na cestu č. 593. Zaberá 9,52 ha (2,87 % plochy) územia. V hodnotenom území je celková dĺžka ciest 9,52 km.

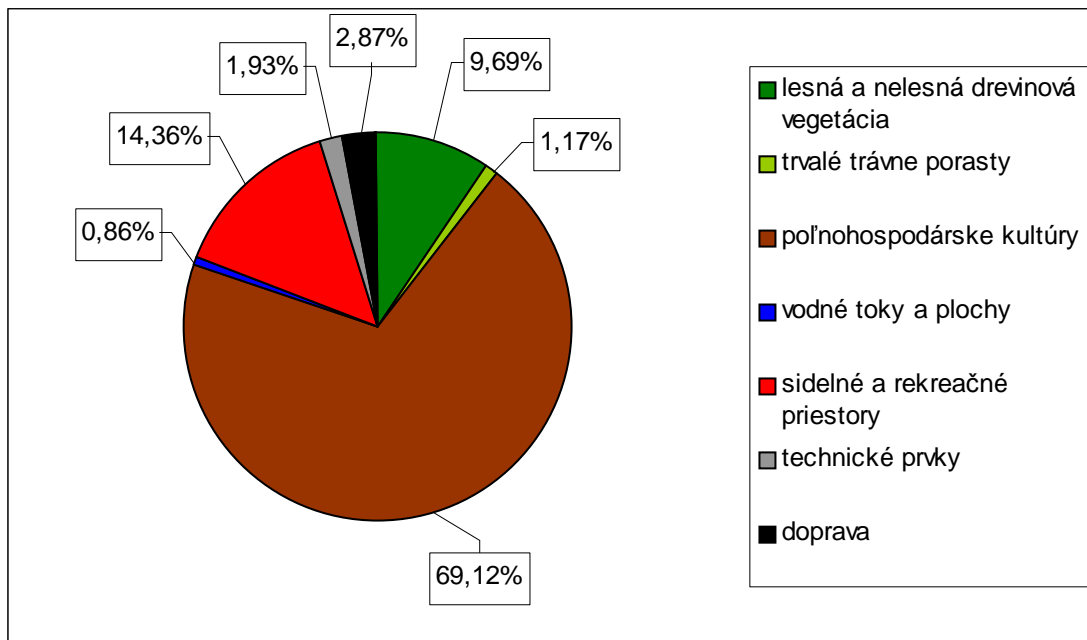
Tab. 11 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Čeladince v roku 2010

Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	32,23	9,69
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	3,9	1,17
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	229,7	69,12
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	0	0
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	2,86	0,86
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	47,7	14,36
7) Skupina technických prvkov	6,38	1,93
8) Skupina prvkov dopravy	9,52	2,87
Spolu	332,29	100,0

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

Na základe plošného výskytu a podielu skupín prvkov súčasnej krajinnej štruktúry (Tab. 11, Graf 5) v hodnotenom území má dominantné zastúpenie skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr 69,12 % (229,7 ha). K plošne významným skupinám patria skupiny sídelných prvkov a rekreačných priestorov 14,36 % (47,7 ha), prvkov dopravy 2,87 % (9,52 ha) a lesnej a nelesnej drevinovej vegetácia 9,69 % (32,23 ha). Ostatné skupiny majú v krajinnej štruktúre zanedbateľné plošné zastúpenie a sú to skupina prvkov trvalých trávnych porastov 1,17 % (3,9 ha), skupina prvkov vodných tokov a plôch 0,86 % (2,86 ha) a skupina technických prvkov 1,93 % (6,38 ha). Skupina prvkov podložia a substrátu nemá v hodnotenom území zastúpenie.

Graf 5 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinej štruktúry v záujmovom území obce Čeladince v roku 2010 (podľa Tab. 11)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 11

6.6 OBEC KOVARCE

Celková rozloha katastrálneho územia je 2504 ha. Súčasnú krajinnú štruktúru hodnoteného územia tvorí sedem skupín prvkov a je ju možné charakterizovať nasledovne (Tab. 12, Graf 6, Príloha 7):

Tab. 12 Legenda mapovaných prvkov súčasnej krajinej štruktúry obce Kovarce v roku 2010

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	lesy	113 zmiešané
	maloplošné porasty drevín	143 solitéry
	brehové porasty drevín vodných tokov a plôch	181 súvislé
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	lúky	222 extenzívne
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	veľkoplošné polia	310 veľkoplošné polia
	maloplošné polia	320 maloplošné polia
	ovocné sady	352 maloplošné, úzkopásové
4) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	vodné toky prirodzené	520 rieka
5) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	individuálna zástavba	610 individuálna zástavba
	rodinné záhrady	630 rodinné záhradky
	cintoríny	650 cintorín
6) Skupina technických prvkov	výrobné areály	710 výrobný areál
	poľné hnojiská	732 nespevnené
7) Skupina prvkov dopravy	hlavné cesty	812 cesty I. triedy
	vedľajšie cesty	820 cesty II. triedy

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

SKUPINA PRVKOV LESNEJ A NELESNEJ DREVINOVEJ VEGETÁCIE:

- zaberá v štruktúre hodnoteného územia 1423,63 ha (56,68 % plochy) územia. Tvoria ju súvislé zmiešané lesné porasty, ktoré sú lokalizované v juhovýchodnej časti územia (časť Hôrka). Tieto lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie. K dominantným druhom v drevinovom zložení patria najmä jedľa biela (*Abies alba*), dub plstnatý (*Quercus pubescens*), dub zimný (*Quercus petraea*), dub letný (*Quercus robur*), borovica sosna (*Pinus silvestris*), javor poľný (*Acer campestre*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), jelša

lepkavá (*Alnus glutinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*). V okrajových častiach je to hlavne invázny agát biely (*Robinia pseudoacacia*), breza plstnatá (*Betula pubescens*), ruža šíповá (*Rosa canina*) a jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*).

Maloplošné porasty drevín sú zastúpené prostredníctvom niekoľkých solitérov v časti Hôrka.

K nelesnej drevinovej vegetácii môžeme v území zaradiť súvislé brehové porasty drevín vodného toku. Drevinové zloženie týchto porastov tvoria prevažne rýchlo rastúce dreviny a to vřba rakytová (*Salix caprea*), vřba biela (*Salix alba*), vřba purpurová (*Salix purpurea*), topol' biely (*Populus alba*) a topol' čierny (*Populus nigra*).

SKUPINA PRVKOV TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV:

- v hodnotenom území túto skupinu reprezentujú extenzívne lúky, ktoré môžeme nájsť v juhovýchodnej časti územia (časť Hôrka). Zaberajú 100 ha (3,98 % plochy) územia. Sú typické rôznym zastúpením drevín sukcesného typu.

SKUPINA PRVKOV POĽNOHOSPODÁRSKÝCH KULTÚR:

- v štruktúre dominujú veľkoplošné polia a v centrálnej časti územia polia maloplošné. Sú využívané na intenzívnu poľnohospodársku činnosť. Zaberajú 856,84 ha (34,12 % plochy) územia. Túto skupinu dotvárajú aj maloplošné, úzkopásové ovocné sady v časti Hôrka.

SKUPINA PRVKOV VODNÝCH TOKOV A PLÔCH:

- k prvkom tejto skupiny zaraďujeme prirodzený vodný tok, ktorým je rieka Nitra. Skupina zaberá 9,96 ha (0,39 % plochy) územia. Tok rieky je lemovaný súvislými brehovými porastami, ktorých drevinové zloženie tvoria rýchlo rastúce dreviny.

SKUPINA SÍDELNÝCH PRVKOV A REKREAČNÝCH PRIESTOROV:

- v krajinej štruktúre je zastupovaná individuálnou zástavbou vidieckeho typu s príahlymi rodinnými záhradkami. Občiansku vybavenosť obce tvoria základná a materská škola, predajňa potravinárskeho a nepotravinárskeho tovaru, lekáreň, samostatné ambulancie praktických lekárov pre dospelých, deti a dorast, a ambulancia stomatóloga, pošta, knižnica, futbalové ihrisko, knižnica, verejný vodovod, verejná kanalizácia, rozvodná sieť plynu. V štruktúre zaberá 93,95 ha (3,76 %) územia. Cintorín v centrálnej časti územia dotvára mozaiku tejto skupiny prvkov.

SKUPINA TECHNICKÝCH PRVKOV:

- zastúpenie majú výrobné areály v centrálnej časti územia a v západnej a východnej časti územia aj poľné hnojiská nespevnené. Skupina technických prvkov zaberá 12,5 ha (0,49 %) územia.

SKUPINA PRVKOV DOPRAVY:

- je zastúpená vedľajšími cestami a dôležitou hlavnou cestou č. 593 v smere Partizánske – Drážovce. Skupina prvkov dopravy zaberá 14,54 ha (0,58 %) územia. Celková dĺžka ciest v hodnotenom území je 14,54 km.

Tab. 13 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Kovarce v roku 2010

Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	1423,63	56,68
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	100	3,98
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	856,84	34,12
4) Skupina prvkov podložía a substrátu	0	0
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	9,96	0,39
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	93,95	3,76
7) Skupina technických prvkov	12,50	0,49
8) Skupina prvkov dopravy	14,54	0,58
Spolu	2511,42	100,0

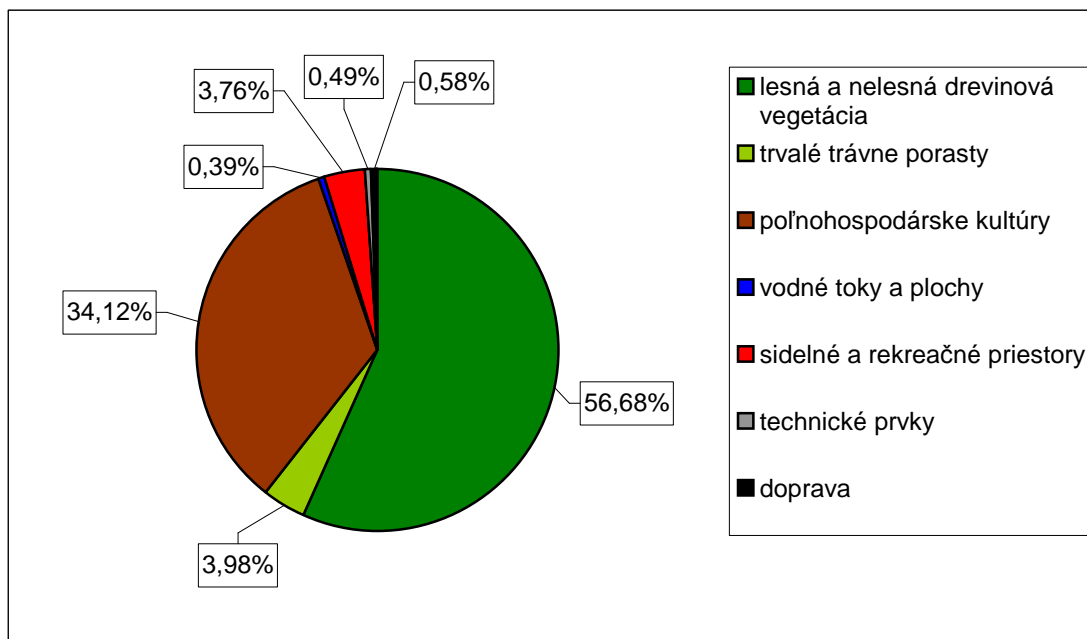
Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

Z hľadiska plošného zastúpenia prvkov tvoriacich súčasnú krajinnú štruktúru hodnoteného územia (Tab. 13, Graf. 6) je zrejماً dominancia prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie 56,68 % (1423,63 ha). Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr zaberá v štruktúre 34,12 % (856,84 ha). Plošne zhruba rovnakými skupinami sú prvky trvalých trávnych porastov 3,98 % (100 ha) a skupina sídelných prvkov a rekreačných

priestorov 3,76 % (93,95 ha). Ostatné skupiny majú v štruktúre zastúpenie menej ako 1%. Skupina prvkov vodných tokov a plôch 0,39 (9,96 ha), skupina technických prvkov 0,49 % (12,5 ha) a skupina prvkov dopravy 0,58 % (14,54 ha). Skupina prvkov podložia a substrátu sa v území nenachádza.

Graf 6 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinej štruktúry v záujmovom území obce Kovarce v roku 2010 (podľa Tab. 13)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 13

6.7 OBEC SÚLOVCE

Celková rozloha katastra obce je 1264 ha. Krajinné prvky tvoriace súčasnú krajinnú štruktúru hodnoteného územia je možné charakterizovať nasledovne (Tab. 14, Graf 7, Príloha 8):

Tab. 14 Legenda mapovaných prvkov súčasnej krajinej štruktúry obce Súlovce v roku 2010

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	lesy	113 zmiešané
	maloplošné porasty drevín	141 remízky 143 solitéry
	brehové porasty drevín vodných tokov a plôch	181 súvislé
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	lúky	222 extenzívne
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	veľkoplošné polia	310 veľkoplošné polia
	maloplošné polia	320 maloplošné polia
4) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	vodné toky prirodzené	520 rieka
5) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	individuálna zástavba	610 individuálna zástavba
	rodinné záhrady	630 rodinné záhradky
	cintoríny	650 cintorín
6) Skupina technických prvkov	výrobné areály	710 výrobný areál
	poľné hnojiská	731 spevnené 732 nespevnené
	ostatné technické prvky	793 hrádza
7) Skupina prvkov dopravy	hlavné cesty	812 cesty I. triedy
	vedľajšie cesty	820 cesty II. triedy

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

SKUPINA PRVKOV LESNEJ A NELESNEJ DREVINOVEJ VEGETÁCIE:

- je zastúpená zmiešanými lesmi, ktoré sú lokalizované v juhovýchodnej časti hodnoteného územia (časť Pod skalou). Zaberá 763,79 ha (59,16 % plochy) územia. Tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie. V drevinovom zložení majú zastúpenie napr. borovica sosna (*Pinus silvestris*), jedľa biela (*Abies alba*), dub zimný (*Quercus petraea*), buk lesný

(*Fagus sylvatica*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), drieň obyčajný (*Cornus mas*). Okrajové časti sú typické náletom invázneho agátu bieleho (*Robinia pseudoacacia*).

Maloplošné porasty drevín sú reprezentované remízkami, ktoré sú lokalizované v časti Pod skalou. Túto skupinu dotvárajú aj solitéry v centrálnej časti obce.

V západnej časti územia sa nachádzajú súvislé brehové porasty vodných tokov, ktoré reprezentujú nelesnú drevinovú vegetáciu. Patria prevažne k rýchlo rastúcim drevinám.

SKUPINA PRVKOV TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV:

- zaberá 9,92 ha (0,76 % plochy) územia. K tejto skupine prvkov patria extenzívne lúčne spoločenstvá, ktoré sú lokalizované v časti Pod skalou.

SKUPINA PRVKOV POĽNOHOSPODÁRSKÝCH KULTÚR:

- v centrálnej časti územia ako aj v časti Sedlišťa sú lokalizované veľkoplošné polia. Polia maloplošné nájdeme v úplnom centre hodnoteného územia. Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr zaberá 458,94 ha (35,54 % plochy) územia. Tieto plochy sa využívajú na intenzívnu poľnohospodársku činnosť.

SKUPINA PRVKOV VODNÝCH TOKOV A PLÔCH:

- je v západnej časti územia reprezentovaná prirodzeným vodným tokom, a to riekou Nitra. Tok rieky je sprevádzaný súvislými brehovými porastami rýchlo rastúcich drevín. Zaberá 1,65 ha (0,12 % plochy) územia.

SKUPINA SÍDELNÝCH PRVKOV A REKREAČNÝCH PRIESTOROV:

- zaberá plochu 29,9 ha (2,34 % plochy) územia. Skladba prvkov je pomerne pestrá, lokalizovaná je individuálna zástavba vidieckeho typu súčasne s rodinnými záhradkami. Spoločne s obecným cintorínom sa nachádzajú v centrálnej časti územia. Občiansku vybavenosť obce tvoria materská škola, verejný vodovod, futbalové ihrisko, knižnica, pohostinské odbytové stredisko, predajňa potravinárskeho tovaru.

SKUPINA TECHNICKÝCH PRVKOV:

- zaradíme sem výrobné areály v centrálnej časti územia, ďalej sú to v západnej časti územia poľné hnojiská nespevnené a v časti centrálnej hnojisko spevnené. Skupinu dotvára v západnej časti hrádza. Skupina technických prvkov zaberá 16,08 ha (1,26 % plochy) územia.

SKUPINA PRVKOV DOPRAVY:

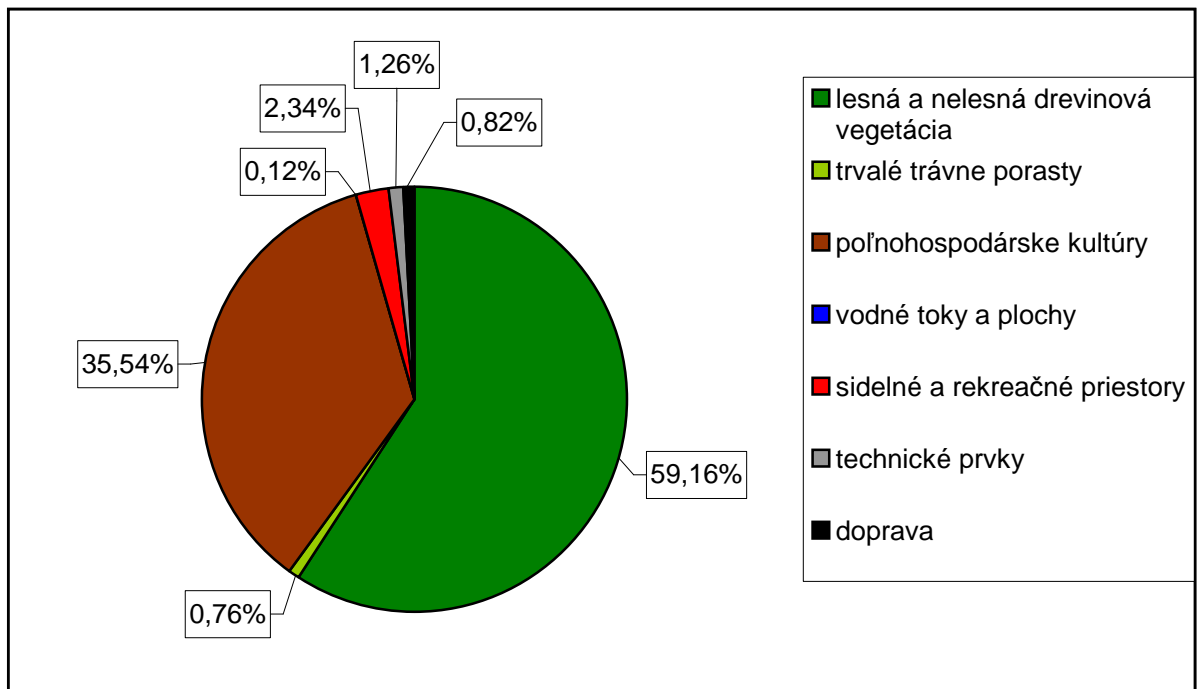
- územím prechádza významná hlavná cesta č. 593 v smere Partizánske – Drážovce. Centrálnu časť územia prepájajú vedľajšie cesty (cesty II. triedy). Zaberá plochu 10,71 ha (0,82 % plochy) územia. V území je celková dĺžka hlavných a vedľajších ciest 10,71 km.

Tab. 15 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Súlovce v roku 2010
 Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	763,79	59,16
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	9,92	0,76
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	458,94	35,54
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	0	0
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	1,65	0,12
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	29,9	2,34
7) Skupina technických prvkov	16,08	1,26
8) Skupina prvkov dopravy	10,71	0,82
Spolu	1290,99	100,0

Na základe plošného výskytu a podielu krajinných prvkov v hodnotenom území (Tab. 15, Graf 7) môžeme konštatovať, že dominantné zastúpenie v rámci súčasnej krajinnej štruktúry má skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie 59,16 % (763,79 ha). Plošne významnou skupinou je aj skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr 35,54 % (458,94 ha). Ostatné skupiny patria k plošne menej významným. Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov 2,34 % (29,9 ha), skupina technických prvkov 1,26 % (16,08 ha), skupina prvkov dopravy 0,82 % (10,71 ha), skupina prvkov vodných tokov a plôch 0,12 % (1,65 ha). Skupina prvkov podložia a substrátu nemá v hodnotenom území zastúpenie.

Graf 7 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinej štruktúry v záujmovom území obce Súlovce v roku 2010 (podľa Tab. 15)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 15

6.8 OBEC OPONICE

Celková rozloha obce je 1229 ha. V hodnotenom území boli z hľadiska súčasnej krajinnej štruktúry vyhodnocované tieto prvky a skupiny krajinných prvkov (Tab. 16, Graf 8, Príloha 9):

Tab. 16 Legenda mapovaných prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Oponice v roku 2010

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	lesy	113 zmiešané
	maloplošné porasty drevín	143 solitér
	brehové porasty drevín vodných tokov a plôch	181 súvislé
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	lúky	222 extenzívne
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	veľkoplošné polia	310 veľkoplošné polia
	maloplošné polia	320 maloplošné polia
	ovocné sady	352 maloplošné, úzkopásové
4) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	vodné toky prirodzené	520 rieka
5) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	individuálna zástavba	610 individuálna zástavba
	rodinné záhrady	630 rodinné záhradky
	historické objekty	643 kaštieľ 644 hrad
	cintoríny	650 cintorín
	sídelná vegetácia	681 park
6) Skupina technických prvkov	výrobné areály	710 výrobný areál
	poľné hnojiská	731 spevnené 732 nespevnené
7) Skupina prvkov dopravy	hlavné cesty	812 cesty I. triedy
	vedľajšie cesty	820 cesty II. triedy

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

SKUPINA PRVKOV LESNEJ A NELESNEJ DREVINOVEJ VEGETÁCIE:

- zaberá 383,37 ha (31,39 % plochy) územia. Zastupujú ju v juhovýchodnej časti územia (časť Pod zámkom) zmiešané lesné porasty, ktoré sú súčasťou CHKO Ponitrie. Drevinové zloženie je typické pre zmiešané lesy tohto pásma, napr. borovica sosna (*Pinus silvestris*), jedľa biela (*Abies alba*), dub zimný (*Quercus petraea*), buk lesný (*Fagus sylvatica*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*). V centrálnej časti územia je lokalizovaných niekoľko solitérov, ktoré dotvárajú prvky lesnej vegetácie.

Z nelesnej drevinovej vegetácie sú v západnej časti územia lokalizované súvislé brehovú porasty drevín vodného toku. Tvorené sú rýchlo rastúcimi drevinami s prevahou vrb a topoľov.

SKUPINA PRVKOV TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV:

- zastupujú ju v juhovýchodnej časti územia extenzívne lúčne spoločenstvá. Zaberajú 2 ha (0,16 % plochy) územia. Sú ovplyvnené sukcesnými procesmi (zarastaním).

SKUPINA PRVKOV POĽNOHOSPODÁRSKYCH KULTÚR:

- je plošne a percentuálne najväčšia skupina v rámci hodnoteného územia. Zaberá 742,08 ha (60,77 % plochy) územia. Skupinu tvoria veľkoplošné polia, ktoré plošne dominujú. V centrálnej časti sú lokalizované polia maloplošné. Tieto poľnohospodárske plochy slúžia na pestovanie jednotlivých poľnohospodárskych plodín. Mozaiku prvkov tejto skupiny dotvárajú maloplošné, úzkopásové ovocné sady lokalizované vo východnej časti a časti Pod zámkom.

SKUPINA PRVKOV VODNÝCH TOKOV A PLÔCH:

- reprezentuje ju rieka Nitra, ktorá vytvára prirodzený vodný tok pretekajúci územím v jeho západnej časti. Tok je lemovaný súvislým brehovým porastom rýchlo rastúcich drevín. Zaberá 5,09 ha (0,42 % plochy) územia.

SKUPINA SÍDELNÝCH PRVKOV A REKREAČNÝCH PRIESTOROV:

- vytvára ju individuálna zástavba vidieckeho typu s príslušnými rodinnými záhradkami lokalizovaná v centrálnej časti územia. V území sú lokalizované aj historické objekty, konkrétne kaštieľ a hrad. Ku kaštieľu patrí aj príslušný park. V centrálnej časti územia je lokalizovaný obecný cintorín. Občiansku vybavenosť obce tvoria predajňa potravinárskeho tovaru, pohostinské odbytové stredisko, zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel, pošta, knižnica, kino, futbalové ihrisko, verejný vodovod, rozvodná sieť plynu, základná a materská škola. Skupina zaberá 53,27 ha (4,38 % plochy) územia.

SKUPINA TECHNICKÝCH PRVKOV:

- v rámci tejto skupiny sú v centrálnej a v západnej časti územia lokalizované výrobné areály. Skupinu prvkov dotvárajú spevnené a nespevnené poľné hnojiská. Skupina technických prvkov zaberá 23,19 ha (1,89 % plochy) územia.

SKUPINA PRVKOV DOPRAVY:

- územím prechádza významná hlavná cesta č. 593 v smere Partizánske – Drážovce. Intravilán obce prepájajú cesty vedľajšie. Skupina prvkov dopravy zaberá 12,09 ha (0,99 % plochy) hodnoteného územia. Celková dĺžka ciest v území je 12,09 km.

Tab. 17 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinnej štruktúry obce Oponice v roku 2010
Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

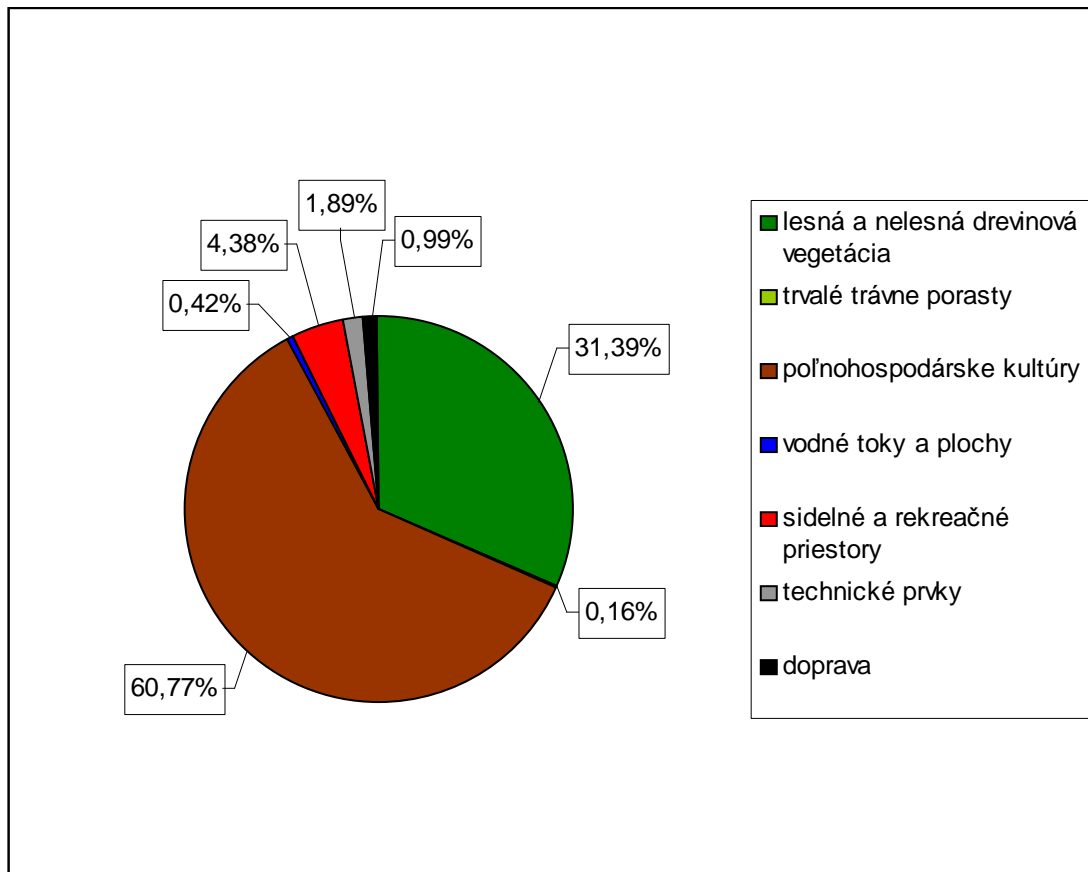
Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	383,37	31,39
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	2	0,16
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	742,08	60,77
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	0	0
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	5,09	0,42
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	53,27	4,38
7) Skupina technických prvkov	23,19	1,89
8) Skupina prvkov dopravy	12,09	0,99
Spolu	1221,09	100,0

Na základe Tab. 17 a Grafu 8 môžeme konštatovať, že v hodnotenom území je v rámci súčasnej krajinnej štruktúry najvyšším percentuálnym podielom zastúpená skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr 60,77 % (742,08 ha). Nižší podiel z plochy územia majú skupiny prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie 31,39 % (383,37 ha), sídelných prvkov a rekreačných priestorov 4,38 % (53,27 ha), technických prvkov 1,89 % (23,19 ha). Ostatné skupiny sú v území zastúpené nižším podielom ako 1 %. Skupina prvkov trvalých trávnych porastov 0,16 % (2 ha), skupina prvkov vodných tokov a plôch 0,42 % (5,09 ha)

a skupina prvkov dopravy 0,99 % (12,09 ha). Skupina prvkov podložia a substrátu nemá v hodnotenom území zastúpenie.

Graf 8 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinej štruktúry v záujmovom území obce Oponice v roku 2010 (podľa Tab. 17)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 17

7. CHARAKTERISTIKA EXISTUJÚCICH VÝZNAMNÝCH KRAJINNOEKOLOGICKÝCH PRVKOV

V rámci zákona NR SR č. 563/2002 Z. z. O ochrane prírody a krajiny je významný krajinný prvok definovaný nasledovne: „významný krajinný prvok je taká časť územia, ktorá vytvára charakteristický vzhľad krajiny alebo prispieva k jej ekologickej stabilite“. Pre výber sme skombinovali následné charakteristiky, ktoré zároveň slúžili ako kritéria pre výber významných krajinnoekologických prvkov: charakteristický vzhľad, ekostabilizujúca funkcia, funkčné hľadisko. Na základe tohto zákona a analýzy súčasnej krajinnej štruktúry som pre jednotlivé hodnotené územia vyčlenil nasledujúce významné krajinnoekologické prvky:

7.1 Charakteristika významných krajinnoekologických prvkov obce Práznovce

Na základe analýzy krajinnej štruktúry hodnoteného územia sme z funkčného hľadiska a ekostabilizujúcej funkcie vyčlenili nasledujúce významné krajinnoekologické prvky:

- **prirodzený vodný tok:** reprezentovaný je riekou Nitra, ktorá preteká západnou časťou hodnoteného územia. Vodný tok je významný krajinnoekologický prvok. V krajine vytvára koridor druhotného charakteru. Svojou činnosťou najvýraznejšie mení charakter krajiny. Vytvára podmienky pre šírenie rastlín- hydrochóriu, slúži ako stanovište pre určité druhy organizmov, transportuje materiál, vytvára trasy a vodiče pre organizmy.

- **brehové porasty:** ako významný krajinnoekologický prvok sme ich vyčlenili na základe ekostabilizujúcej funkcie, sú tvorené rýchlo rastúcimi drevinami, drevinové zloženie tvorí vŕba rakytová (*Salix caprea*), vŕba biela (*Salix alba*), vŕba purpurová (*Salix purpurea*), topoľ biely (*Populus alba*) a topoľ čierny (*Populus nigra*). Pozdĺž toku vytvárajú súvislý pás vegetácie, ktorá plní tieto funkcie: reguluje odtok vody a tok minerálnych živín, obmedzuje odtok vody, obmedzujú záplavy, zamedzujú erózií brehov a odnosu minerálnych látok, znižujú sedimentáciu, priaznivo vplývajú na kvalitu vody, slúžia ako trasy pre šírenie terestrických rastlín a živočíchov.

- **zmiešané lesy:** sú významným krajinnoekologickým prvkom na základe ekostabilizujúcej funkcie, nachádzajú sa v juhovýchodnej časti hodnoteného územia, v pohorí Tríbeča. Sú súčasťou CHKO Ponitrie, taktiež sú zaradené do sústavy NATURA 2000 a sú súčasťou CHVÚ Tríbeč. Drevinové zloženie tvoria dub cerový (*Quercus cerris*), dub plstnatý (*Quercus pubescens*), borovica sosna (*Pinus silvestris*), jedľa biela (*Abies alba*), jaseň štíhly

(*Fraxinus excelsior*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor poľný (*Acer campestre*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), baza čierna (*Sambucus nigra*). V okrajových častiach sú to hlavne agát biely (*Robinia pseudoacacia*), breza plstnatá (*Betula pubescens*), ruža šíповá (*Rosa canina*) a jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*).

- **solitér:** v juhovýchodnej časti územia, v lokalite Horňany sa nachádza chránený strom- Sekvoja (*Sekvoja gigantea*). Strom bol vysadený v roku 1928. Obvod kmeňa sekvoje vo výške 1,3 m nad zemou je 4,40 m, výška stromu zameraná výškomerom od päty kmeňa po vrchol je 22,5 m, šírka koruny v smere sever – juh je 12,5 m a v smere východ – západ 10,5 m. Sekvoja bola vyhlásená za chránený prírodný útvar nariadením ONV v Topoľčanoch podľa § 39, odst. 2, písm. j, zákona č. 69/1967 Zb. V zmysle zákona NRSR č. 287/94 o ochrane prírody a krajiny, vyhláškou zo dňa 08.01.1996 bola sekvoja na Horňanoch vyhlásená za chránený strom, s platnosťou od 29. marca 1996. K stromu je vyhradené ochranné pásmo 0,96 ha nelesnej pôdy, to znamená 50 metrov v okolí stromu, kde platí 3. stupeň ochrany podľa § 14, odst. 2, zákona č. 69/1967 Zb.

7. 2 Charakteristika významných krajinnokoekologických prvkov obce Krnáč

V hodnotenom území sme na základe analýzy súčasnej krajinnnej štruktúry charakterizovali nasledovné významné krajinnokoekologické prvky:

- **prirodený vodný tok:** centrálnou časťou hodnoteného územia preteká rieka Dršňa, ako významný krajinnokoekologický prvok je vyčlenená na základe funkčného hľadiska. Predstavuje koridor druhotného charakteru. Svojou činnosťou v krajine vytvára podmienky pre šírenie rastlín- hydrochóriu, slúži ako stanovište pre určité druhy organizmov, transportuje materiál, vytvára trasy a vodiče pre organizmy.

- **brehové porasty:** lemujú rieku Dršňa predovšetkým v jej juhovýchodnej a západnej časti toku. Sú významným krajinnokoekologickým prvkom z hľadiska ekostabilizujúcej funkcie, ktorú brehový porast v území zabezpečuje. V krajine vytvárajú líniový koridor, ktorým zvyrazňujú charakter vodného toku. Tieto porasty sú tvorené rýchlo rastúcimi drevinami. Brehové porasty v krajine zabezpečujú tieto nenahraditeľné funkcie: reguluje odtok vody a tok minerálnych živín, obmedzuje odtok vody, obmedzujú záplavy, zamedzujú erózií

brehov a odnosu minerálnych látok, znižujú sedimentáciu, priaznivo vplyvajú na kvalitu vody, slúžia ako trasy pre šírenie terestrických rastlín a živočíchov.

- **zmiešané lesy:** v krajine plnia ekostabilizujúcu funkciu. Tieto lesné spoločenstvá tvoria a chránia úrodnú pôdu pred eróziou, akumulujú vodu, produkujú kyslík, filtrujú vzduch, pohlcujú prach, dezinfikujú životné prostredie, poskytujú zdroje energie a stanovišťa pre rastliny a organizmy, majú produkčnú a psycho - sociálnu funkciu. Nachádzajú sa v juhovýchodnej časti hodnoteného územia. Sú súčasťou CHKO Ponitrie, taktiež sú zaradené do sústavy NATURA 2000 a sú súčasťou CHVÚ Trábeč. Drevinové zloženie tvoria dub cerový (*Quercus cerris*), dub plstnatý (*Quercus pubescens*), borovica sosna (*Pinus silvetris*), jedľa biela (*Abies alba*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor poľný (*Acer campestre*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), hloh jednozemenný (*Crataegus monogyna*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), baza čierna (*Sambucus nigra*). V okrajových častiach sú to hlavne agát biely (*Robinia pseudoacacia*), breza plstnatá (*Betula pubescens*), ruža šípová (*Rosa canina*) a jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*).

7.3 Charakteristika významných krajinnokoekologických prvkov obce Solčany

Na základe analýzy krajinej štruktúry hodnoteného územia sme z funkčného hľadiska a ekostabilizujúcej funkcie vyčlenili nasledujúce významné krajinnokoekologické prvky:

- **prirodzený vodný tok:** západnou časťou územia preteká rieka Nitra. Charakterizovaná ako významný krajinnokoekologický prvok je na základe funkčného hľadiska. V krajine predstavuje koridor druhotného charakteru. Svojou činnosťou v krajine vytvára podmienky pre šírenie rastlín- hydrochóriu, slúži ako stanovište pre určité druhy organizmov, transportuje materiál, vytvára trasy a vodiče pre organizmy.

- **brehové porasty:** v krajine vytvárajú líniový koridor, ktorý lemuje prirodzený vodný tok. Brehové porasty sú charakterizované na základe ekostabilizujúcej funkcie. Drevinové zloženie tvorí vŕba rakytová (*Salix caprea*), vŕba biela (*Salix alba*), vŕba košíkárka (*Salix viminalis*) a vŕba purpurová (*Salix purpurea*). Brehové porasty svojou činnosťou v krajine zabezpečujú tieto nevyhnutné funkcie: reguluje odtok vody a tok minerálnych živín, obmedzuje odtok vody, obmedzujú záplavy, zamedzujú erózií brehov a odnosu minerálnych

látok, znižujú sedimentáciu, priaznivo vplývajú na kvalitu vody, slúžia ako trasy pre šírenie terestrických rastlín a živočíchov.

- **zmiešané lesy:** nachádzajú sa v juhovýchodnej časti hodnoteného územia. Na základe ekostabilizujúcej funkcie sme ich hodnotili ako významný krajinnokoekologický prvok v hodnotenom území. Tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie, taktiež sú zaradené do sústavy NATURA 2000 a sú súčasťou CHVÚ Trábeč. Lesné spoločenstvá tvoria a chránia úrodnú pôdu pred eróziou, akumulujú vodu, produkujú kyslík, filtrujú vzduch, pohlcujú prach, dezinfikujú životné prostredie, poskytujú zdroje energie a stanovišťa pre rastliny a organizmy, majú produkčnú a psycho - sociálnu funkciu. Drevinové zloženie tvoria dub cerový (*Quercus cerris*), dub plstnatý (*Quercus pubescens*), borovica sosna (*Pinus silvestris*), jedľa biela (*Abies alba*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor poľný (*Acer campestre*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), baza čierna (*Sambucus nigra*). V okrajových častiach sú to hlavne agát biely (*Robinia pseudoacacia*), breza plstnatá (*Betula pubescens*), ruža šíповá (*Rosa canina*) a jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*).

- **remízka:** lokalizovaná je v juhovýchodnej časti územia (časť Háj). V krajine vytvára určitú špecifickú plochu, ktorá sa líši od okolia svojou štruktúrou a druhovým zložením organizmov. Charakterizovaná je na základe funkčného hľadiska. V krajine tieto plochy svojou štruktúrou vytvárajú stanovišťa pre určité druhy organizmov, slúžia ako zdroj energie, trasy a vodiče pre organizmy.

- **Solčianský háj:** svojimi špecifickými vlastnosťami vytvára podmienky pre výskyt jedinečných rastlín a organizmov. Lokalitu môžeme charakterizovať ako výrazný, zvetralý skalnatý hrebeň v pahorkatinnej krajine. Lokalizovaný je v juhovýchodnej časti územia. Územie predstavuje na skalnatom podklade pekne zachovanú lesostepnú vegetáciu prechádzajúce do spoločenstiev dubových lesov. Skúmaná lokalita, charakterizovaná ako maloplošné chránené územie patrí do CHKO Ponitrie. V súčasnosti je lokalita PR Solčianský háj zaradená do 5. stupňa ochrany prírody podľa platného zákona o ochrane prírody a krajiny. Lokalita je zároveň súčasťou územia európskeho významu- CHVÚ Trábeč, ktorého cieľom je ochrana kriticky ohrozených druhov vtákov a ich biotopov. Toto územie bolo zaradené do sústavy chránených území členských krajín EU podľa systému NATURA 2000.

- súčasne sa v tejto kombinácii vegetácie vyskytujú vzácne subatlantické druhy, a to predovšetkým vzácna hrdobárka páchnúca (*Teucrium scorodonia*). Ďalším jedinečným prvkom tejto lokality sú zakrpatené formy dubov (*Quercus*), ktoré dosahujú maximálnu výšku kmeňa 5 m. Svojou špecificky zakrpatenou korunou vytvárajú jedinečné tvary. Táto anomália je spôsobená chudobným kyslým substrátom, na ktorom tieto spoločenstvá živia.
- celková rozloha daného územia je 7,07 ha. Vrcholová kóta územia je 383 m.n.m. Geologickú stavbu lokality tvoria spodnotriasové kremence- druhohorné obalové pásmo kryštalinika. Oblasť hrebeňa tvoria kremence, granodiority a skeletnaté kamenné suty, ktoré sú na povrchu silne zvetralé (BIELY ET AL., 2002).
- z hľadiska pôdných typov sa tu nachádza rankrová hnedá zem mezotrofná, skeletnatá, oligotrofná, plytká. V oblasti hrebeňa sa nachádza pôda slabo humózná, veľmi plytká (ŠÁLY, ŠURINA, 2002). Na základe fyto geografického členenia spadá hodnotená lokalita do oblasti na rozhraní západokarpatskej flóry (*Carpathicum occidentale*) a obvodu predkarpatskej flóry (*Praecarpathicum*) a panónskej flóry (*Panonicum*), obvodu europanónskej xerotermnej flóry (*Eupannonicum*). V dôsledku kontaktu dvoch fyto geografických oblastí dochádza v hodnotenej lokalite k premiešavaniu teplomilných a suchomilných druhov panónskej flóry s karpatskými druhmi (FUTÁK, MAZÚR, ET AL., 1980).
- v bylinnej vrstve môžeme nájsť predovšetkým vzácnu hrdobarku páchnúcu (*Teucrium scorodonia*), ďalej cesnak žltý (*Allelium flavum*), vres obyčajný (*Calluna vulgaris*) a kručinku chlpatú (*Genista pilosa*).
- z drevín môžeme nájsť predovšetkým zakrpatené formy dubov (*Quercus*), s ich špecifickými tvarmi.
- z krovín sa na lokalite vyskytuje jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), baza čierna (*Sambucus nigra*), hloh jednozemenný (*Crataegus monogyna*), borievka obyčajná (*Juniperus communis*), prútnatec metlovitý (*Sarothamnus csopariu*) a lieska obyčajná (*Corylus avellana*).

Na lokalite je bohato zastúpený druh jašteríc, rod *Lacerta*, a to: jašterica zelená (*Lacerta viridis*) a jašterica obyčajná (*Lacerta agilis*). Z motýľov je to vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*). Na výslní skál môžeme pozorovať užovku hladkú (*Coronella austriaca*) (OÚŽP TO, 2003).

Bohato zastúpené sú čmeliaky z rodu *Bombus*, a to: čmeľ poľný (*Bombus agrorum*), čmeľ lúčny (*Bombus pratorum*), čmeľ zemný (*Bombus terrestris*). Bežný je výskyt chránených lesných mravcov z rodu *Formica*. Na lokalitu zalietava chránený orol kráľovský (*Aquila*

heliaca), pozorovaný je aj sokol myšiari (*Falco tinnunculus*) a myšiak hôrny (*Buteo buteo*) (OÚŽP TO, 2003).

Lokalita je ohrozená predovšetkým negatívnou ľudskou činnosťou. K existujúcim negatívnym faktorom antropickej činnosti môžeme zaradiť:

- zakladanie nelegálnych skládok odpadu,
- negatívne činnosti spojené s turistkou (disturbancia, vytváranie nových turistických chodníkov cez lokalitu),
- zakladanie ohňov,
- jazda na motorkách a bicykloch po skalách,
- skaly vo vrcholovej časti sú popísané sprejom.

7.4 Charakteristika významných krajinoekologických prvkov obce Nitrianska Streda

Na základe analýzy krajinej štruktúry hodnoteného územia sme z funkčného hľadiska a ekostabilizujúcej funkcie vyčlenili nasledujúce významné krajinoekologické prvky:

- **prirodzený vodný tok:** západnou časťou lokalizovaného územia preteká rieka Nitra. Je charakterizovaná ako významný krajinoekologický prvok na základe funkčného hľadiska. V krajine predstavuje koridor druhotného charakteru. Svojou činnosťou v krajine vytvára podmienky pre šírenie rastlín- hydrochóriu, slúži ako stanovište pre určité druhy organizmov, transportuje materiál, vytvára trasy a vodiče pre organizmy.

- **brehové porasty:** v krajine vytvárajú líniový koridor, ktorý lemuje prirodzený vodný tok. Brehové porasty sú charakterizované na základe ekostabilizujúcej funkcie. Drevinové zloženie tvorí vrba rakytová (*Salix caprea*), vrba biela (*Salix alba*), vrba košíkárka (*Salix viminalis*) a vrba purpurová (*Salix purpurea*) a topol' biely (*Populus alba*). Brehové porasty svojou činnosťou v krajine zabezpečujú tieto nevyhnutné funkcie: reguluje odtok vody a tok minerálnych živín, obmedzuje odtok vody, obmedzujú záplavy, zamedzujú erózií brehov a odnosu minerálnych látok, znižujú sedimentáciu, priaznivo vplyvajú na kvalitu vody, slúžia ako trasy pre šírenie terestrických rastlín a živočíchov.

- **zmiešané lesy:** na základe ekostabilizujúcej funkcie sme ich vyhodnotili ako významný krajinoekologický prvok v hodnotenom území. Tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie, taktiež sú zaradené do sústavy NATURA 2000 a sú súčasťou CHVÚ Trábeč.

Lesné spoločenstvá tvoria a chránia úrodnú pôdu pred eróziou, akumulujú vodu, produkujú kyslík, filtrujú vzduch, pohlcujú prach, dezinfikujú životné prostredie, poskytujú zdroje energie a stanovišťa pre rastliny a organizmy, majú produkčnú a psycho - sociálnu funkciu. Typickými zástupcami v drevinovej skladbe sú dub cerový (*Quercus cerris*), dub plstnatý (*Quercus pubescens*), borovica sosna (*Pinus silvestris*), jedľa biela (*Abies alba*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor poľný (*Acer campestre*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*).

-**park:** v centrálnej časti hodnoteného územia tvorí prvok sídelnej vegetácie. Charakterizovaný je na základe funkčného hľadiska. Svojou prítomnosťou a funkciami v centrálnej časti územia prispieva k zvyšovaniu kvality bývania. Plní funkciu hygienickú, rekreačnú, náučnú a vytvára zdroje energie a stanovište pre určité druhy organizmov.

- **Hrdovická:** : Skúmaná lokalita, charakterizovaná ako malo plošné chránené územie patrí do CHKO Ponitrie. V súčasnosti je lokalita NPR Hrdovická zaradená do 4. stupňa ochrany prírody podľa platného zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Lokalita je zároveň súčasťou územia európskeho významu CHVÚ Trábeč, ktorého cieľom je ochrana kriticky ohrozených druhov vtákov a ich biotopov. Toto územie bolo zaradené do sústavy chránených území členských krajín EU podľa systému NATURA 2000.

Ako významný krajinnokoekologický prvok je vyčlenený na základe funkčného hľadiska a ekostabilizujúcej funkcie. Svojimi špecifickými vlastnosťami vytvára podmienky pre výskyt jedinečných rastlín a organizmov. Môžeme ju charakterizovať ako výrazný kremencový hrebeň, ostro vystupujúci v okolitej mierne zvlnenej pahorkatinnej krajine. Sú v nej zachované fragmenty spoločenstiev skupiny lesných typov dúbav (*Quercetum*), ktoré sa vzácné vyskytujú na kremencovom podloží v nižších polohách pahorkatín. Súčasne sa v tomto ekosystéme vyskytujú kyslé rastlinné spoločenstvá s vresom obyčajným (*Calluna vulgaris*), prútnatcom metlovitým (*Sarothamnus scerparius*) a tiež výskyt hrdobarky páchnúcej (*Teucrium sceredonia*), ktorá v pohorí Trábeča dosahuje východnú hranicu rozšírenia.

- nadmorská výška NPR je 320-471 m. n. m., pričom vrcholová kóta Hrdovická je 471 m. n. m. Celková výmera lokality je 30,03 ha.

- geologickú stavbu lokality tvoria spodnotriasové kremence- druhohorné obalové pásmo kryštalinníka (BIELY ET AL., 2002).

- podľa systému jednotlivých geomorfologických častí zaraďujeme územie do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Západopanónska panva,

subprovincie Malá Dunajská kotlina, oblasti Podunajská nížina, celku Podunajská pahorkatina, podcelku Nitrianska niva, časti Stredonitrianska niva (MAZÚR, LUKNIŠ, 1986).

- v hrebeňovej a podhrebeňovej časti lokality sa nachádzajú nevyvinuté pôdne typy, predovšetkým surová a rankrová pôda. V južnej a juhovýchodnej časti na miernejších svahoch prevládajú podzolové pôdy, a to predovšetkým mierny a železitý podzol. Pôdy sú na tejto lokalite silne skeletnaté- štrkovité až kamenité, piesočnaté, presýchavé, plytké alebo len mierne hlboké, a z minerálne veľmi slabé (ŠÁLY, ŠURINA, 2002).

- podľa fyto geografického členenia spadá hodnotená lokalita do oblasti na rozhraní západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*) a obvodu predkarpatskej flóry (*Praecarpaticum*) a panónskej flóry (*Panonicum*), obvodu europanónskej xerotermej flóry (*Eupannonicum*). V dôsledku kontaktu dvoch fyto geografických oblastí dochádza v hodnotenom území k premiešavaniu teplomilných a suchomilných druhov panónskej flóry s karpatskými druhmi (FUTÁK, MAZÚR, ET AL., 1980).

- na kyslom kremencovom podloží v hrebeňovej časti lokality sú vyvinuté spoločenstvá skalných stepí a lesostepí. Tieto spoločenstvá postupne pod hrebeňom prechádzajú do lesných spoločenstiev. Z drevín sa uplatňuje najmä dub zimný (*Quercus petraea*), v menšej miere breza plstnatá (*Betula pubescens*), jarabina mukyňová (*Sorbus aria*), javor poľný (*Acer campestre*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), borovica čierna (*Pinus nigra*), miestami agát biely (*Robinia pseudoacacia*), a dub cerový (*Quercus cerris*). Z krovín sa vyskytujú drieň obyčajný (*Cornus mas*), borievka obyčajná (*Juniperus communis*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), hloh jednozemenný (*Crataegus monogyna*), vtáčí zob (*Ligustrum vulgare*), trnka obyčajná (*Prunus spinosa*).

- na južných a juhozápadných svahoch a v menšej miere i na juhovýchodných svahoch, sú miestami zachované zvyšky starších dubových porastov s vyvinutými spoločenstvami lesných typov dúbrav (*Quercetum*). V severnej časti a na severozápadných svahoch lokality sa nachádzajú spoločenstvá hrabových javorín (*Carpinete – Aceretum*).

- v bylinnej vrstve- v spoločenstvách skalných stepí a lesostepí, v hrebeňovej a podhrebeňovej časti lokality sa výraznejšie uplatňujú druhy kyslého rázu, charakteristické pre skupinu lesných typov dúbrav (*Quercetum*), a sú to tieto druhy: vres obyčajný (*Calluna vulgaris*), kručinka chlpatá (*Genista pilosa*), kručinka farbiarska (*Genista tinctoria*), metlica krivolaká (*Deschampsia flexuosa*), štiav menší (*Acetosella vulgaris*), pyštek kručinkolistý (*Linaria genistifolia*) a na menších plochách v úplnej dominancii prútnatec metlovitý (*Sarothamnus sceparius*).

- významným druhom týchto spoločenstiev s pomerne vysokým zastúpením, často až dominantným, je subatlantická hrdobarka páchnúca (*Teucrium sceredonia*).

Severozápadné svahy lokality pokrývajú spoločenstvá skupiny lesných typov hrabových javorín (*Carpinete – Aceretum*), v bylinnej vrstve s vyšším zastúpením až dominanciou cesnačky lekárskej (*Alliaria officinalis*). Z ďalších druhov sa vyskytujú: pakost smradľavý (*Geranium robertianum*), veronika brečtanolistá (*Veronica hederifolia*), zádušník brečtanovitý chlpatý (*Glechoma hederacea- hirsuta*), pohánka krovisková (*Fagopyrum dumetorum*), pľúcnik horský najmäkší (*Pulmonaria montana- mollissima*). V jarnom aspekte vysoké zastúpenie dosahujú chochlačka plná (*Corydalis solida*) a veternica iskerníkovitá (*Anemone ranunculoides*) (OÚŽP TO, 2003).

- zo živočíšstva je na lokalite významné zastúpenie chránených druhov z rodu *Lacerta*, a to: jašterice obyčajnej (*Lacerta agilis*) a jašterice zelenej (*Lacerta viridis*). Z motýľov bol na lokalite pravidelne pozorovaný chránený vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*). Z chrobákov sa na lokalite nachádzajú fúzač alpský (*Rosalia alpina*), fúzač veľký (*Cerambyx cerdo*) a roháč obyčajný (*Lucanus cervus*). V rámci lokality bolo zaznamenané vzácné hniezdenie chráneného orla kráľovského (*Aquila heliaca*). Z ďalších chránených druhov boli pozorované výr skalný (*Bubo bubo*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), včelár lesný (*Pernis aprivorus*) (OÚŽP TO, 2003).

- v súčasnosti lokalitu ohrozuje predovšetkým negatívna ľudská činnosť. K existujúcim negatívnym faktorom antropickej činnosti môžeme zaradiť:

- potenciálna možnosť obnovenia ťažobnej činnosti v lokalite, z dôvodu ťažby kremenca ako vhodného stavebného materiálu,
- zakladanie nelegálnych skládok odpadu,
- negatívne činnosti spojené s turistkou (disturbancia, vytváranie nových turistických chodníkov cez lokalitu),
- zakladanie ohňov,
- jazda na motorkách a bicykloch po skalách,
- časť kremencových skál je popísaná farbou.

- k prírodným negatívnym faktorom devastujúcim lokalitu môžeme zaradiť predovšetkým výskyt nepôvodného agátu bieleho (*Robinia pseudoacacia*).

7.5 Charakteristika významných krajinnoekologických prvkov obce Čeladince

V rámci hodnoteného územia sme na základe analýzy súčasnej krajinnej štruktúry vyhodnotili tieto významné krajinnoekologické prvky:

- **prirodzený vodný tok:** západnou časťou hodnoteného územia preteká rieka Nitra. V krajine predstavuje koridor druhotného charakteru. Svojou činnosťou v krajine vytvára podmienky pre šírenie rastlín- hydrochóriu, slúži ako stanovište pre určité druhy organizmov, transportuje materiál, vytvára trasy a vodiče pre organizmy.

- **brehové porasty:** lemujú tok rieky Nitra, pričom vytvárajú líniový koridor. Zložené sú z rýchlo rastúcich drevín. Charakterizované sú z hľadiska ekostabilizujúcej funkcie. Brehové porasty svojou činnosťou v krajine zabezpečujú tieto nevyhnutné funkcie: reguluje odtok vody a tok minerálnych živín, obmedzujú odtok vody, obmedzujú záplavy, zamedzujú erózií brehov a odnosu minerálnych látok, znižujú sedimentáciu, priaznivo vplývajú na kvalitu vody, slúžia ako trasy pre šírenie terestrických rastlín a živočíchov.

- **zmiešané lesy:** vyhodnotili sme ich na základe ekostabilizujúcej funkcie. Lokalizované sú v juhovýchodnej časti územia. Tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie, taktiež sú zaradené do sústavy NATURA 2000 a sú súčasťou CHVÚ Trábeč. Lesné spoločenstvá tvoria a chránia úrodnú pôdu pred eróziou, akumulujú vodu, produkujú kyslík, filtrujú vzduch, pohlcujú prach, dezinfikujú životné prostredie, poskytujú zdroje energie a stanovišťa pre rastliny a organizmy, majú produkčnú a psycho - sociálnu funkciu.

- **remízky:** sú lokalizované v juhovýchodnej časti (časť Baranie diely). V krajine vytvárajú špecifické plochy, ktoré sa líšia od okolia svojou štruktúrou a druhovým zložením organizmov. Charakterizované sú na základe funkčného hľadiska. V krajine tieto plochy svojou štruktúrou vytvárajú stanovišťa pre určité druhy organizmov, slúžia ako zdroj energie, trasy a vodiče pre organizmy. Súčasne vytvárajú prechodné pásmo medzi jednotlivými krajinnými prvkami.

- **Belaňov kút:** charakterizovaný je z hľadiska ekostabilizujúcej funkcie. Toto územie bolo dňa 21.12.1983 vyhlásené za chránený prírodný výtvor a následne v roku 1996 vyhláškou MŽP SR č. 293/1996 Z. z. preklasifikované na prírodnú pamiatku. V území platí 4. stupeň ochrany. Ochrana tohto mŕtveho ramena je dôležitá z hľadiska jeho zachovania, pretože sa jedná o posledné zachovalé zvyšky prirodzených vodných biotopov rieky Nitry. Slúžiť má predovšetkým na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele. Svojím unikátnym zložením vytvára stanovište pre obojživelníkov a rôzne druhy vtákov. V neposlednom rade

táto lokalita zvyšuje estetickú hodnotu krajiny. Celková rozloha tohto územia je 2,72 ha. Na lokalite boli v rámci ornitologického výskumu pozorované nasledovné druhy vtákov: penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), pinka lesná (*Fringilla coelebs*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), myšiak lesný (*Buteo buteo*), kukučka jarabá (*Cuculus canorus*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), drozd čierny (*Turdus merula*), drozd plavý (*Turdus philomelos*), škorec lesklý (*Sturnus vulgaris*), slávik krovínový (*Luscinia megarhynchos*), kačica divá (*Anas platyrhynchos*), vlha hájová (*Oriolus oriolus*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), sedmohlások hájový (*Hippolais icterina*), trsteniarik bahenný (*Acrocephalus palustris*).

7.6 Charakteristika významných krajinnokoekologických prvkov obce Kovarce

Na základe analýzy krajinej štruktúry hodnoteného územia sme z funkčného hľadiska a ekostabilizujúcej funkcie vyčlenili nasledujúce významné krajinnokoekologické prvky:

- **prirodzený vodný tok:** je ním rieka Nitra. Charakterizovaný ako významný krajinnokoekologický prvok na základe funkčného hľadiska. V krajine predstavuje koridor druhotného charakteru. Svojou činnosťou v krajine vytvára podmienky pre šírenie rastlín-hydrochóriu, slúži ako stanovište pre určité druhy organizmov, transportuje materiál, vytvára trasy a vodiče pre organizmy.

- **brehové porasty:** vytvárajú líniový koridor, ktorý je zložený z rýchlo rastúcich drevín. Zastúpenie má vŕba rakytová (*Salix caprea*), vŕba biela (*Salix alba*), vŕba košíkárka (*Salix viminalis*) a vŕba purpurová (*Salix purpurea*) a topoľ biely (*Populus alba*). Charakterizované boli na základe ekostabilizujúcej funkcie. Brehové porasty svojou činnosťou v krajine zabezpečujú tieto nevyhnutné funkcie: reguluje odtok vody a tok minerálnych živín, obmedzuje odtok vody, obmedzujú záplavy, zamedzujú erózií brehov a odnosu minerálnych látok, znižujú sedimentáciu, priaznivo vplývajú na kvalitu vody, slúžia ako trasy pre šírenie terestrických rastlín a živočíchov.

- **zmiešané lesy:** tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie, taktiež sú zaradené do sústavy NATURA 2000 a sú súčasťou CHVÚ Trábeč. Lesné spoločenstvá tvoria a chránia úrodnú pôdu pred eróziou, akumulujú vodu, produkujú kyslík, filtrujú vzduch, pohlcujú prach, dezinfikujú životné prostredie, poskytujú zdroje energie a stanovišťa pre rastliny a organizmy, majú produkčnú a psycho - sociálnu funkciu. Charakterizované na základe ekostabilizujúcej funkcie.

- **Kovarská hôrka:** je to významná lokalita xerothermných porastov na kyslom substráte s viacerými subatlantickými spoločenstvami rastlín. Patrí k najvýznamnejším lokalitám výskytu hrdobárky páchnúcej (*Teucrium scorodonia*) na kremencoch v západnej časti pohoria Tríbeč. Celková rozloha územia predstavuje 3,44 ha. Vrcholová kóta územia sa nachádza vo výške 345 m. n. m.

- geologickú stavbu lokality tvoria spodnotriasové kremence- druhohorné obalové pásmo kryštaliníka (BIELY ET AL., 2002).

- podľa systému jednotlivých geomorfologických častí zaraďujeme územie do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Západopanónska panva, subprovincie Malá Dunajská kotlina, oblasti Podunajská nížina, celku Podunajská pahorkatina, podcelku Nitrianska niva, časti Stredonitrianska niva (MAZÚR, LUKNIŠ, 1986).

- z hľadiska pôdnych typov sa na lokalite nachádza rankrová hnedá zem mezotrofná, skeletnatá, oligotrofná, plytká (ŠÁLY, ŠURINA, 2002).

- na základe fyto geografického členenia spadá hodnotená lokalita do oblasti na rozhraní západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*) a obvodu predkarpatskej flóry (*Praecarpaticum*) a panónskej flóry (*Panonicum*), obvodu europanónskej xerothermnej flóry (*Eupannonicum*). V dôsledku kontaktu dvoch fyto geografických oblastí dochádza v hodnotenom území k premiešavaniu teplomilných a suchomilných druhov panónskej flóry s karpatskými druhmi (FUTÁK, MAZÚR, ET AL., 1980). Extrémne stanovištia na skalách a v ich blízkosti osídľuje špecifická nelesná vegetácia prevažne subatlantického charakteru. Najtypickejšie a najrozšírenejšie z tejto skupiny sú vresoviská s kručinkou chlpatou (*Genista pilosa*). Na tieto stálo zelené porasty nízkych kríčkov nadväzujú riedke výmladkové porasty dubov (*Quercus*) a miestami aj staré porasty prútnatca metlovitého (*Sarothamnus csoparius*). Na okraje krovín a lesných porastov sú viazané teplomilné lemové spoločenstvá. Na takýchto lemových spoločenstvách sa osobitne darí hrdobárke páchnúcej (*Teucrium scorodonia*). Medzi týmito spoločenstvami sú priestorovo obmedzené aj iné nelesné spoločenstvá, najmä jednoročných efemérnych bylín (OÚŽP TO, 2003). Z faunistického hľadiska na lokalite môžeme nájsť zástupcov pazov z rodu *Lacerta*, a to: jaštericu múrovú (*Lacerta muralis*), jaštericu obyčajnú (*Lacerta agilis*) a jaštericu zelenú (*Lacerta viridis*). Významný je výskyt fúzača alpského (*Rosalia alpina*) a roháča obyčajného (*Lucanus cervus*). Z vtákov je pozorovaný predovšetkým myšiak hôrny (*Buteo buteo*) (OÚŽP TO, 2003).

Maloplošné chránené územie patrí do CHKO Ponitrie. V súčasnosti je lokalita PR Kovarská hôrka zaradená do 4. stupňa ochrany prírody podľa platného zákona o ochrane prírody a

krajiny. Lokalita je zároveň súčasťou územia európskeho významu CHVÚ Tríbeč, ktorého cieľom je ochrana kriticky ohrozených druhov vtákov a ich biotopov. Toto územie bolo zaradené do sústavy chránených území členských krajín EÚ podľa systému NATURA 2000. - v súčasnosti lokalitu ohrozuje predovšetkým negatívna ľudská činnosť. K existujúcim negatívnym faktorom antropickej činnosti môžeme zaradiť:

- potenciálna možnosť obnovenia ťažobnej činnosti v lokalite, z dôvodu ťažby kremenca ako vhodného stavebného materiálu,
- zakladanie nelegálnych skládok odpadu,
- negatívne činnosti spojené s turistkou (disturbancia, vytváranie nových turistických chodníkov cez lokalitu),
- zakladanie ohňov,
- jazda na motorkách a bicykloch po skalách.

7.7 Charakteristika významných krajinnoeologických prvkov obce Súlovce

V rámci hodnoteného územia sme na základe analýzy súčasnej krajinnej štruktúry vyhodnotili tieto významné krajinnoeologické prvky:

- **prirodzený vodný tok:** v západnej časti územia je lokalizovaná rieka Nitra. Ako významný krajinnoeologický prvok je charakterizovaná na základe funkčného hľadiska. V krajine predstavuje koridor druhotného charakteru. Svojou činnosťou v krajine vytvára podmienky pre šírenie rastlín- hydrochóriu, slúži ako stanovište pre určité druhy organizmov, transportuje materiál, vytvára trasy a vodiče pre organizmy.

- **brehové porasty:** tvorené sú rýchlo rastúcimi drevinami. Lokalizované sú na základe ekostabilizujúcej funkcie. Brehové porasty svojou činnosťou v krajine zabezpečujú tieto nevyhnutné funkcie: reguluje odtok vody a tok minerálnych živín, obmedzuje odtok vody, obmedzujú záplavy, zamedzujú erózií brehov a odnosu minerálnych látok, znižujú sedimentáciu, priaznivo vplývajú na kvalitu vody, slúžia ako trasy pre šírenie terestrických rastlín a živočíchov.

- **zmiešané lesy:** tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie, taktiež sú zaradené do sústavy NATURA 2000 a sú súčasťou CHVÚ Tríbeč. Lesné spoločenstvá tvoria a chránia úrodnú pôdu pred eróziou, akumulujú vodu, produkujú kyslík, filtrujú vzduch, pohlcujú prach, dezinfikujú životné prostredie, poskytujú zdroje energie

a stanovišťa pre rastliny a organizmy, majú produkčnú a psycho - sociálnu funkciu. Charakterizované na základe ekostabilizujúcej funkcie.

- **remízky:** v krajine tieto plochy svojou štruktúrou vytvárajú stanovišťa pre určité druhy organizmov, slúžia ako zdroj energie, trasy a vodiče pre organizmy. Charakterizovali sme ich na základe funkčného hľadiska.

7.8 Charakteristika významných krajinnookologických prvkov obce Oponice

Na základe analýzy krajinej štruktúry hodnoteného územia sme z funkčného hľadiska a ekostabilizujúcej funkcie vyčlenili nasledujúce významné krajinnookologické prvky:

- **prirodzený vodný tok:** lokalizovaný na základe funkčného hľadiska. V krajine predstavuje koridor druhotného charakteru. Svojou činnosťou v krajine vytvára podmienky pre šírenie rastlín- hydrochóriu, slúži ako stanovište pre určité druhy organizmov, transportuje materiál, vytvára trasy a vodiče pre organizmy.

- **brehové porasty:** v krajine vytvárajú líniový koridor. Charakterizovali sme ich na základe ekostabilizujúceho hľadiska. Svojou činnosťou v krajine zabezpečujú tieto nevyhnutné funkcie: reguluje odtok vody a tok minerálnych živín, obmedzuje odtok vody, obmedzujú záplavy, zamedzujú erózií brehov a odnosu minerálnych látok, znižujú sedimentáciu, priaznivo vplyvajú na kvalitu vody, slúžia ako trasy pre šírenie terestrických rastlín a živočíchov.

- **zmiešané lesy:** charakterizované sú na základe ekostabilizujúcej funkcie. Tieto zmiešané lesné porasty sú súčasťou CHKO Ponitrie, taktiež sú zaradené do sústavy NATURA 2000 a sú súčasťou CHVÚ Trábeč. Lesné spoločenstvá tvoria a chránia úrodnú pôdu pred eróziou, akumulujú vodu, produkujú kyslík, filtrujú vzduch, pohlcujú prach, dezinfikujú životné prostredie, poskytujú zdroje energie a stanovišťa pre rastliny a organizmy, majú produkčnú a psycho - sociálnu funkciu.

- **park:** v hodnotenom území predstavuje prvok sídelnej vegetácie. Charakterizovaný je na základe funkčného hľadiska. Plní funkciu hygienickú, rekreačnú, náučnú a vytvára zdroje energie a stanovište pre určité druhy organizmov.

8. DISKUSIA

Na podklade prvotnej krajinnej štruktúry sa pôsobením prírodných procesov a činnosťou človeka vytvára druhotná štruktúra vyjadrená priestorovým rozložením prvkov krajiny (RUŽIČKA, 2000). Na hodnotenom území neboli doteraz uskutočnené žiadne podobné práce zaoberajúce sa charakteristikou a následnou lokalizáciou významných krajinnoekologických prvkov. Podľa výskytu krajinných prvkov v hodnotenom území som vytvoril celkovú tabuľku mapovaných krajinných prvkov.

Tab. 18 Plošný výskyt prvkov súčasnej krajinnej štruktúry záujmového územia v roku 2010

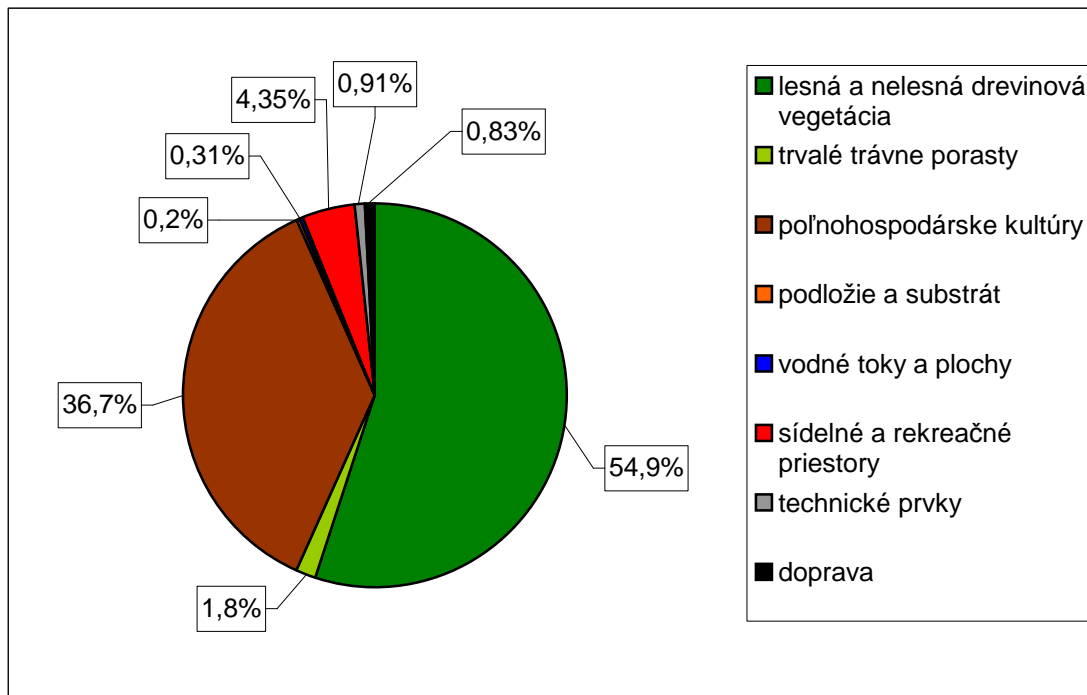
Skupiny krajinných prvkov	Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1) Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	6448,74	54,9
2) Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	212,45	1,8
3) Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	4314,88	36,7
4) Skupina prvkov podložia a substrátu	12,55	0,2
5) Skupina prvkov vodných tokov a plôch	34,4	0,31
6) Skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov	516,96	4,35
7) Skupina technických prvkov	114,05	0,91
8) Skupina prvkov dopravy	98,62	0,83
Spolu	11752,65	100,0

Vypracoval: O. Mikuláš (2010)

Jednoznačne najväčšie zastúpenie z plochy hodnoteného územia má skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie zaberajúca 6448,74 ha, čo predstavuje 54,9 % rozlohy hodnoteného územia. V lesných porastoch dominujú predovšetkým buk lesný (*Fagus sylvatica*), jedľa biela (*Abies alba*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*). V okrajových častiach je dominantný agát biely (*Robinia pseudoacacia*). Lesné porasty plnia niekoľko základných funkcií a svojou prítomnosťou zvyšujú heterogenitu územia, ekologickú kvalitu priestorovej krajinnej štruktúry a ekologickú stabilitu obcí. Druhou najväčšou skupinou je skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr zaberajúca 4314,88 ha, čo predstavuje 36,7 % rozlohy hodnoteného územia. Tvorená je predovšetkým veľkoplošná orná pôda a v blízkosti intravilánov obcí maloplošná orná pôda. Nasleduje skupina sídelných prvkov a rekreačných priestorov zaberajúca 516,96 ha, čo predstavuje 4,35 % rozlohy hodnoteného územia. Skupina prvkov trvalých trávnych porastov zaberá plochu 212,45 ha, čo predstavuje 1,8 % územia. Tvorí ju extenzívne trávobylinné porasty s nízkym a vysokým zastúpením drevín, ktoré sú ovplyvňované predovšetkým sekundárnou sukcesiou. Ostatné prvky v hodnotenom území zaberajú minimálne hodnoty: skupina technických prvkov zaberá 114,05 ha, čo predstavuje 0,91 % územia, skupina prvkov dopravy zaberá 98,62 ha, čo predstavuje 0,83 % hodnoteného územia, skupina prvkov vodných tokov a plôch zaberá 34,4 ha, čo predstavuje 0,31 % územia, skupina prvkov podložia a substrátu je najmenšia, zaberá 12,55 ha, čo predstavuje 0,2 % hodnoteného územia.

Graf 9 Podiel jednotlivých skupín krajinných prvkov v rámci súčasnej krajinej štruktúry záujmového územia v roku 2010 (podľa Tab. 18)

Vypracoval: O. Mikuláš (2010) podľa Tab. 18

Po analýze SKŠ som následne lokalizoval a charakterizoval ekologicky významné krajinné prvky v hodnotených územiach. Na identifikáciu ekologicky významných krajinných prvkov v ôsmich hodnotených územiach som používal mnou zvolené kritérium, a to charakteristický vzhľad, ekostabilizujúca funkcia, funkčné hľadisko. Za ekologicky významný krajinný prvok som považoval napr. vodný tok, brehové porasty, les, remízku. Najviac krajinoekologicky významných prvkov sa nachádza v obciach Solčany, Nitrianska Streda a Čeladince. V obci Solčany som za významné krajinné prvky určil prirodzený vodný tok, brehové porasty, zmiešané lesy, remízku a existujúce maloplošné chránené územie PR Solčianský háj. V obci Nitrianska Streda som identifikoval tieto významné krajinné prvky: prirodzený vodný tok, brehové porasty, zmiešané lesy, park a NPR Hrdovická. V katastri obce Čeladince som za ekologicky významné krajinné prvky určil prirodzený vodný tok, brehové porasty, zmiešané lesy, remízky a PP Belaňov kút. Pre obec Práznovce som určil tieto ekologicky významné krajinné prvky: prirodzený vodný tok, brehové porasty, zmiešané lesy a solitér- chránený strom Sekvoja Horňany. V katastri obce Krnča som za ekologicky významné krajinné prvky určil prirodzený vodný tok, brehové porasty, zmiešané lesy. V obci Kovarce som za ekologicky významné krajinné prvky určil

prírodný vodný tok, brehové porasty, zmiešané lesy a PR Kovarská hôrka. Pre obec Súlovce som určil za krajinnoekologicky významné prvky prírodný vodný tok, brehové porasty, zmiešané lesy a remízky. V katastri obce Oponice som za ekologicky významné krajinné prvky určil prírodný vodný tok, brehové porasty, zmiešané lesy a park.

Identifikované ekologicky významné krajinné prvky v štruktúre poľnohospodárskej krajiny predstavujú významné biotopy s možnosťou zachovania a zvyšovania druhovej diverzity a stability krajiny. Preto by človek svojou negatívnou činnosťou nemal narušovať a znehodnocovať tieto ekologicky významné krajinné prvky. Predovšetkým obyvatelia hodnotených obcí by sa mali zaangažovať do osvetvy a ochrany týchto ekologicky významných krajinných prvkov.

9. ZÁVER

Cieľom práce bolo identifikovať a následne charakterizovať ekologicky významné krajinné prvky podľa zvolených kritérií (charakteristický vzhľad, ekostabilizujúca funkcia, funkčné hľadisko). Záujmové územie tvorilo osem obcí v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany (obec Práznovce, Krnča, Solčany, Nitrianska Streda, Čeladince, Kovarce, Súľovce, Oponice). Základom práce bola analýza SKŠ jednotlivých obcí v juhovýchodnej časti okresu Topoľčany. Na analýzu nadväzoval terénny výskum v mesiacoch marec – apríl 2010. V katastroch jednotlivých ôsmich obcí som následne identifikoval ekologicky významné krajinné prvky. Najviac krajinnoeologicky významných prvkov sa nachádza v obciach Solčany, Nitrianska Streda a Čeladince. K ekologicky významným krajinným prvkom som zaraďoval prirodzený vodný tok, brehové porasty, lesy, parky, remízky. Pridanou hodnotou tohto územia bolo, že sa v katastri obce Solčany nachádza PR Solčianský háj, v katastri obce Nitrianska Streda NPR Hrdovická, v katastri obce Práznovce chránený strom Sekvoja Horňany, v katastri obce Čeladince PP Belaňov kút a v katastri obce Kovarce PR Kovarská hôrka. Usporiadanie a zloženie jednotlivých ekologicky významných krajinných prvkov odráža nielen prírodné podmienky územia a s tým súvisiace možnosti jeho využitia, ale aj vplyv človeka a jeho aktivít na dané územie. Tieto prvky predstavujú v krajine významné biotopy, ktoré by človek svojou negatívnou činnosťou nemal znehodnocovať a narušovať. Táto diplomová práca má využitie ako vstupný podklad a zdroj informácií o hodnotenom území, ktoré sa dajú využiť v budúcnosti pri riešení nastolených tém a problémov.

10. POUŽITÁ LITERATÚRA

1. **BIELY, A. A KOL., 2002:** Tektonická schéma slovenskej časti Západných Karpát. In: kolektív: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie a MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP, 342 s ISBN80-88833-27-2
2. **BLINA, J. A KOL., 2008:** Práznovce. 1. vyd. Partizánske: Garmond, 184 s. ISBN978-80-970000-0-4
3. **FAŠKO, P. A KOL., 2002:** Priemerné mesačné úhrny zrážok: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie a MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP, 342 s. ISBN80-88833-27-2
4. **FORMAN, R. T. T. – GODRON, M., 1986:** Krajinná ekológia. 1. vyd. Praha: Academia, 583 s ISBN80-200-0464-5
5. **GERHÁTOVÁ, B., 2006:** Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Topoľčany na roky 2007 – 2013. Topoľčany, 139 s.
6. **LAPIN, M. A KOL., 2002:** Klimatické oblasti. In: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie a MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP, 342 s. ISBN80-88833-27-2
7. **MAGLOCKÝ, Š., 2002:** Potenciálna prirodzená vegetácia. In: kolektív: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie a MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP, 342 s. ISBN80-88833-27-2
8. **MALÍK, P., A KOL., 2002:** Hydrologické pomery. In: kolektív: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie a MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP, 342 s. ISBN80-88833-27-2
9. **MAZÚR, E., ČINČURA, J., KVITKOVIČ, J., 2002:** Geomorfologické pomery. In: kolektív: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie a MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP, 342 s ISBN80-88833-27-2
10. **MAZÚR, E., LUKNIŠ, M., 2002:** Geomorfologické jednotky. In: kolektív: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie a MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP, 342 s. ISBN80-88833-27-2
11. **MIKLÓS, L., IZAKOVIČOVÁ, Z., 1997:** Krajina ako geosystém. Veda. Bratislava, 152 s ISBN80-224-0519-1
12. **PUCHEROVÁ, Z., A KOL., 2007:** Druhotná krajinná štruktúra. UKF. Nitra, 124 s. ISBN978-80-8094-191-8

13. **RUŽIČKA, M., 2000:** Krajinnoeologické plánovanie – LANDEP. Biosféra. Bratislava, 120 s. ISBN80-968030-2-6
14. **RUŽIČKA, M., MIŠOVIČOVÁ, R., 2006:** Krajinná ekológia. Biosféra. Bratislava, 132 s. ISBN80-968030-7-7
15. **ŠŤASTNÝ P., A KOL., 2002:** Priemerná ročná teplota vzduchu. In: kolektív: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ústav krajinej ekológie a MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP, 342 s. ISBN80-88833-27-2
16. **UHLÁR, V., 1988:** Okres Topoľčany. 1. vyd. Praha, 357 s. ISBN735-21-85-8
17. Zákon NR SR 543/2002 o ochrane prírody a krajiny
18. Okresný úrad životného prostredia Topoľčany

11. ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Druhotná krajinná štruktúra záujmového územia v roku 2010

Príloha 2 Druhotná krajinná štruktúra obce Práznovce v roku 2010

Príloha 3 Druhotná krajinná štruktúra obce Krnča v roku 2010

Príloha 4 Druhotná krajinná štruktúra obce Solčany v roku 2010

Príloha 5 Druhotná krajinná štruktúra obce Nitrianska Streda v roku 2010

Príloha 6 Druhotná krajinná štruktúra obce Čeladince v roku 2010

Príloha 7 Druhotná krajinná štruktúra obce Kovarce v roku 2010

Príloha 8 Druhotná krajinná štruktúra obce Súlovce v roku 2010

Príloha 9 Druhotná krajinná štruktúra obce Oponice v roku 2010

Príloha 10 Katalóg vybraných krajinných prvkov v rámci mapovania druhotnej krajinej štruktúry v hodnotených územiach v roku 2010

PRÍLOHY